

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Den mathematifse Geographie,

fremstillet

til Brug for de lærde Skoler

af

Steen Friis.

Hoeskilde.

Trykt i J. D. G. Hansons Bogtrykkerie.

1852.

Den mathematiske Geographie.

I. Solsystemet.

Om de til Solsystemet hørende Himmelleger

Til vort Solsystem hører Solen og alle de Himmelleger, der bevæge sig omkring den. Af saadanne kjende vi nu 8 større og 17 mindre Hovedplaneter, 20 Biplaneter og over 700 Cometer. Fremdeles bevæger sig en utallig Mængde Asterolither omkring Solen; og endelig mener N. v. Humboldt, at Zodiacalklyset eller den taageagtige Ring, der i visse Egne er synlig paa Himlen, er et endnu ikke fortøttet Legeme, der bevæger sig omkring Solen.

§ 1.

Solen.

Solen er det eneste selvlysende Legeme i vort Solsystem, hvis Centrum den danner. Ogsaa Solen bevæger sig frem i Verdensrummet; men vi kjende hverken til dens Banes Længde eller det Centrallegeme, om hvilket den sandsynligvis bevæger sig. De mørke Pletter, der ved Hjælp af

Teleskopen sees i Solens Skive, tyde hen paa, at dens Kjærne er et fast og mørkt Legeme, og at samme altsaa maa være omgivet af et lysende Stof, gjennem hvis Abninger dens mørke Kjærne viser sig i disse Pletter. Da de bevæge sig over Solens Skive fra den ene Rand til den modsatte i en Tid af 12 Dage, og først atter blive synlige efter 13 Dages Forløb, har man heraf sluttet, at Solen bevæger sig om sin Arel i 25 Dage.

Solen udkaster i Verdensrummet Varme- og Lysstråler; men den menneskelige Skarpsindighed har endnu ikke formaaet at udforske Bestaffenheden af det Stof, hvorfra disse Virkninger fremgaae.

Solens Gjennemsnit udgjør 192,000 Mile, og dens Fladeindhold er 12,600 Gange større end Jordens. Dens Afstand fra Jorden udgjør $20\frac{1}{2}$ Million Mile.

§ 2.

Planeter og Biplaneter.

De 25 Hovedplaneter bevæge sig omkring Solen i følgende Orden:

1. Mercurius.
2. Venus.
3. Jorden med een Biplanet: Maanen.
4. Mars.
- 17 mindre Planeter eller Asteroider, blandt hvilke Vesta, Juno, Ceres og Pallas ere de 4 største.
22. Jupiter med 4 Biplaneter.
23. Saturnus med en Dobbelttring og 8 Biplaneter.
24. Uranus med 6 Biplaneter.
25. Neptunus med 1 Biplanet.

De tvende førstnævnte, hvis Baner ligge indenfor Jordbanen, kaldes de nedre, de 22 sidstnævnte, hvis Baner

ligge udenom Jordbanen, de syvte Planeter. De 17 Asteroider mellem Mars og Jupiter tilligemed Neptunus ere alle opdagede i dette Aarhundrede, og Uranus i Slutningen af forrige Aarhundrede. De øvrige 6 vare allerede kjendte i Oldtiden. De bevæge sig alle i elliptiske Kredse omkring Solen, hvilken Bevægelse kaldes den sideriske eller aarlige, fordi Jorden fuldender dette Kredsløb i et Aar eller 365 Dage.

Biplaneterne ledsage Hovedplaneterne paa deres sideriske Baner, og bevæge sig tillige om disse.

Baade Hoved- og Biplaneter bevæge sig om dem selv ligesom Hjulet omkring sin Arel. Denne Bevægelse kaldes den rotatoriske eller daglige, fordi Jorden fuldender samme i et Dogn eller 24 Timer.

§ 3.

Mercurius's Middelfastand fra Solen er 8 Millioner Mile. Dens Diameter er 608 Mile, og hele Planeten udgjør kun $\frac{1}{9}$ af Jordens Masse. Den fuldender sit sideriske Omløb i 87 Dage 3 Timer, og sit daglige Omløb i 24 Timer 5 Minuter. Den sees som en mørk Plet i Solens Skive under dens Gjennemgang, eller naar den paa sin Bane befinder sig i den rette Linie mellem Jorden og Solen.

§ 4.

Venus er omtrent saa stor som Jorden. Dens Diameter udgjør 1668 Mile, og den fuldender sit sideriske Omløb i 224 Dage 17 Timer, sit daglige i 23 Timer 21 Minuter. Den kaldes Aftenstjernen eller Hesperus, naar den sees paa Aftenhimlen kort efter Solnedgang; Morgenstjernen, naar den sees paa Morgenhimlen kort før Solopgang. Dens Gjennemgange vise sig paa samme Maade som Mercurius's.

Sete gjennem Teleskopen vise begge de nedre Planeter Lysstifter ligesom Maanen. Venus's superficielle Ujevnheder maae være meget store. Den skal nemlig have Bjerge, der ere 6 Mile høie.

§ 5.

Jorden er kugleformet, men saameget fladtrykt ved begge Polerne, at dens Polardiameter kun udgjør 1713, mens dens Equatorialdiameter udgjør 1719 Mile. Denne Afvigelse fra den fuldendte Kugleform hidrører fra en Tid, da Jordens Bestanddele vare i en af Jlden opløst Tilstand og som saadanne modtagelige for den Form, som Egemer af ringe Fasthed antage, naar de dreie sig hurtigt om deres egen Arel. At Jorden er kugleformet, slutte vi deels deraf, at dens Skygge stedse viser sig rund under Maaneformørkelser, deels af Sollysets successtve Udbredelse over Jorden*), og endelig af den Maade, hvorpaa fjerne Gjenstande komme til Syn, idet man paa den jevneste Overflade, saasom paa Havet, stedse seer Gjenstandenes høieste Punkter først, og fremdeles mere af samme efter som Afstanden aftager.

Da Jordbanen danner en Ellipse, i hvis ene Brændpunkt Solen befinder sig, er Afstanden fra Solen ikke liges stor overalt paa Banen. Naar Afstanden er størst (i Juli), eller Jorden befinder sig i Aphelion, udgjør den 21,000,000 Mile. Under den mindste Afstand, naar den er i Perihelion (Januar), udgjør den 20,300,000 Mile. Banens Længde udgjør 130 Millioner Mile, og da den gennemløber

*) Betragter man for Solens Opgang den østlige Horizont, seer man, hvorledes Sollyset ved den begyndende Morgentøde først farver de høieste og mest forlyndede Luflag og gradviis gjenemgaaer de lavere og lavere Lag, indtil det belyser de høieste Punkter af Jordoverfladen.

Denne Bane i 365 Dage 56 Minuter, saa maa Middelhastigheden i dens Bevægelse være $4\frac{1}{6}$ Mil i Secundet. Den dreier sig omkring sin Arel i 23 Timer 56 Minuter eller en Stjerneredag; men da Jorden i samme Tid er færdet videre frem paa sin Bane, saa bruger den endnu 4 Minuter for at komme i samme Stilling mod Solen. En Soldag bliver altsaa noiagtig 24 Timer.

Jordens Arel staaer ikke lodret paa Jordbanens Plan, men danner en skraa Vinkel mod samme, der afviger $23^{\circ} 28'$ fra Retvinklen. Da denne Jordarelsens Stilling bliver uforandret den samme under det hele aarlige Omlob, saa maa Jordens nordlige og sydlige Halvkugle skifteviis hvert Halvaar helde mod Solen. Jorden saavel som de tvende nedre Planeter ere omgivne af en Dunsfæds.

§ 6.

Maanen.

Jordens Biplanet eller Maanen har et Gjennemsnit af 454 Mile. Dens Cubikindhold udgjør kun $\frac{1}{4}$ af Jordens, dens Afstand fra Jorden 51,500 Mile. Maanen kan kun blive synlig for os, forsaavidt Noget af dens af Solen oplyste Halvdeel kan sees fra vort Standpunkt. Den fuldender sit Kredsløb omkring Jorden i samme Tid, som den bruger til at dreie sig en Gang omkring sin Arel, eller i $29\frac{1}{2}$ Dogn. Derfor vender Maanen altid den samme Side mod Jorden. Nagtet Maaen er os 400 Gange nærmere end Solen, og naagtet den oplyses meget stærkt af Sollyset, vide vi dog Intet om dens materielle Beseffenhed. Man har maalt Bjerg høider i Maanen, der ikke staae tilbage for Jordens i Størrelse. Da man hverken har kunnet opdage Vand, Ild eller Luft i og om Maanen, maa det organiske Liv i Maanen,

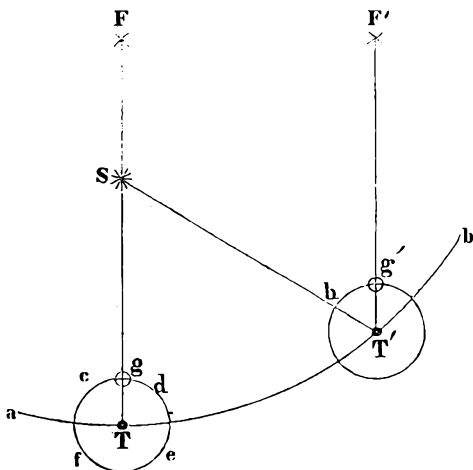
hvis der ellers eksisterer noget, være af en ganske anden Bestaaffenhed end det, vi kjende.

Naar Maanen under sit Kredsløb omkring Jorden befinder sig mellem Solen og Jorden, siges den at være i Conjunction med Solen. Vi see da Intet af dens oplyste Side og siges da at have Nymaane. Naar dens Conjunction netop falder i Jordbanens Plan eller i den rette Linie mellem Jorden og Solen, indtræder Solformørkelse. Eftersom Maanen strider frem paa sin Bane om Jorden, vil meer af dens oplyste Side blive synlig for os, ja under gunstige Forhold ville vi under dette Lysstifte ogsaa kunne see den uoplyste Deel af Maanen, idet samme modtager en svag Belysning fra den oplyste Jordskive. Efter 7 Dages Forløb fra Nymaane vil man kunne see Halvdelen af Maanens oplyste Side, og vi siges da at have første Qvarteer. I dette Lysstifte følger Maanen Solen i en Afstand af 90 Grader, og staaer op og gaacer ned 6 Timer efter Solen. Efter 7 Dages Forløb vil Jorden befinde sig mellem Solen og Maanen, som da siges at være i Opposition. Vi see da hele den oplyste Side af Maanen og siges at have Fuldmaane. Maanen staaer ved dette Skifte i Syd ved Midnat. Under samme indtræffe Maaneformørkelser, naar nemlig dens Bane falder i Forlængelsen af den mellem Solen og Jorden tænkte rette Linie. Jorden vil i dette Tilfælde kaste sin Skygge paa Maanens heelt oplyste Skive og berøve den meer eller mindre af Sollyset. Efter 7 Dages Forløb see vi atter kun Halvdelen af Maanens oplyste Side. Under dette Skifte, som man kalder sidste Qvarteer, følger Solen 6 Timer efter Maanen ved Op- og Nedgang.

Derfor Jordens og Maanens Baner laae i een og samme Plan, vilde der indtræffe en Sol- og Maaneformør-

kelse i hvert af Maanens Omløb eller i hver Maaned; men da Maanebanens Plan skjærer Jordbanens under en Vinkel af $5^{\circ} 8'$, saa vil den som oftest ikke falde i den forlængede rette Linie, vi tænke os mellem Solen og Jorden.

Ved at iagttage Maanens Stilling mod en given Fixstjerne viser det sig, at den efter et Forløb af 27, 3 Dag eller en periodisk Maaned atter sees ved samme Fixstjerne. Men da Jorden i samme Tid er stredet 30° frem paa sin Bane, vil der endnu medgaae 2 Dage 5 Timer, forinden Maanen kommer i samme Stilling mod Solen eller viser sig igjen i samme Lyskifte. Fra en Nymaane til en anden medgaaer altsaa $29\frac{1}{2}$ Dag eller en synodisk Maaned. Høstaaende Figur vil nærmere oplyse dette: a b

forestiller et Stykke af Jordbanen; T og T' Jorden paa tvende forskellige Punkter af sin Bane. c d e f forestiller Maanens Bane. Er Maanen idag i g, viser den sig paa Himlen i samme Retning som Solen

S og Fixstjernen F. Stod nu Jorden stille, vilde Maanen efter 27, 3 Dag tilligemed Solen staae ved samme Fixstjerne; men da Jorden i dette Tidsrum er rykket frem paa sin Bane til T', saa staaer Maanen efter 27, 3 Dags Forløb, naar den befinder sig i Punktet g', vel ved den samme

Firſtjerne *) , men endnu ikke i ſamme Retning ſom Solen, der ſees i Retning af Punktet h i Maanebanen. Maanen maa altsaa tilbagelægge Vuen $g' h$ fra $B.$ til $D.$, hvortil den bruger 2 Dage 5 Timer, for igjen at komme til at ſtaae mellem Solen og Jorden. Oprindeligt regnede man til et Aar 12 ſynodiſke, men 13 periodiſke Maaneder eller 354 Dage; men da det fandtes beqvemmere at inddele Aarets 365 Dage i 12 Maaneder, lagde man nogle Dage til de naturlige Maaneder, hvorved de kunſtige Maaneder af ulige Længde ere fremkomne.

§ 7.

Mars har et Gjennemſnit af 1006 Mile. Den fuldender det ſideriſte Omløb i 1 Aar 322 Dage, det daglige i 24 Timer 37 Minuter. Ogſaa denne Planet er omgivet af en tæt Dunſtkreds, der giver den ſit eiendommelige røde Skjær. Gjennem Teleſtopen opdages et glimrende Skjær ved dens Poler, der antages for Sneez- og Iſſletter ligesom ved Jordpolerne, da man har iagttaget, at de forsvinde verelviis ved den Pol, der holder mod Solen. Dens Axel holder nemlig ligesom Jordaxelen mod dens Banes Plan.

§ 8.

For Opdagelſen af Aſteroiderne maatte Afbrydelsen af den gradeviſe Progreſſion, i hvilken de ſtore Planeters Afſtand fra Solen ſtrider frem, være paafaldende, og da en Planet mellem Mars og Jupiter netop vilde kunne udfylde denne Lacune, vare Aſtronomerne jevnlig beſtjæftigede med

*) Den nærmeste Firſtjerne er nemlig ſaa langt borte, at Jordbanens Udſtrækning er en forsvindende Størrelſe i Sammenligning med denne Afſtand. F og F' foreſtille altsaa den ſamme Firſtjerne.

i dette Mellemrum at søge efter hiin manglende Planet (see Planettavlen nedenfor). Istedetfor en saadan, har man i dette Aarhundrede efterhaanden opdaget 17 Asteroider*) eller mindre Planeter, der antages at være Brudstykker af en itusprængt stor Planet. Deres temmelig uregelmæssige Baner ligge hinanden meget nær og krydse tillige hverandre; man troer dertil at have bemærket, at flere af dem afvige stærkt fra Kugleformen. Vi nævne her kun de 4 største:

1. *Vesta*. Dens Sværlinie udgjør 74 Mile, dens Overflade 17,000 \square Mile, og den fuldender sit Omløb i $3\frac{2}{3}$ Aar.

2. *Juno* med en Sværlinie af 309 Mile. Dens Omløb fuldender den i 4 Aar 135 Dage.

3. *Ceres* med en Sværlinie, der udgjør 352 Mile. Den fuldender det sideriste Omløb i 4 Aar 22 Dage.

4. *Pallas* med et Gjennemsnit af 453 Mile og altsaa omtrent saa stor som Maanen. Dens Omløbstid er 4 Aar 226 Dage. Disse 4 Planetbaner svæve meere eller mindre udenfor Dyrekredsen, indenfor hvilken alle de større Planeters Baner ere beliggende.

§ 9.

Jupiter er den største blandt alle de Planeter, vi kjende. Dens Sværlinie udgjør c. 19,000 Mile; dens sideriste Omløb fuldender den i 11 Aar og 315 Dage, dens Rotation i 9 Timer og 55 Minuter. Den er omgivet af en med Dunster eller Skyer opfyldt Atmosphære, der ligesom hos os bevæges hid og did af Vindene. Da dens Arel næsten staaer \perp paa dens Bane, finder ingen Afsværling af Aarstider Sted paa *Jupiter*.

*) I Aaret 1852 skulle fremdeles 2 nye være opdagede; altsaa er nu deres Antal 19.

Den er omgivet af 4 Drabanter eller Maaner, der ligesom Jupiter alle ere indhyllede i tætte Dunstkrædse. Den Viplanet, der staaer Jupiter nærmest, har omtrent samme Afstand fra Hovedplaneten, som Maanen har fra Jorden, og er omtrent af samme Størrelse. Ligesom Jordens Maane vende de alle stedse samme Side mod Hovedplaneten. Deres sideriske Løb er ulige hurtigt, og overgaaer langt Maanens. Disse Viplaneters periodiske Formørkelse har først sat os istand til nøiagtig at beregne Lysets Hurtighed.

§ 10.

Saturnus sees ikkun med et svagt Lys, da den næsten er dobbelt saa langt fjernet fra Solen som Jupiter. Dens Sværlinie er 17,158 Mile, og den behøver $29\frac{1}{2}$ Aar for at gjennemløbe sin Bane om Solen. Dens Axelomdreining fuldender den i 10 Timer 16 Minuter. Ogsaa ved denne Planet er iagttaget atmosfæriske Phænomenener. Den er omgivet af tvende tætte Ringe, der med gjennemfigtige Mellemrum svæve frit den ene uden om den anden i ikke ringe Afstand fra Planeten. At disse Ringe ere faste Legemer, beviser den Skygge, som de kaste paa Saturn. Ogsaa har man bemærket Bjerge og Dale i disse Ringe ligesom paa Planeterne. Den inderste Rings Bredde er 3460 Mil; den svæver i en Afstand af 6000 Mil fra Planeten. Den yderste Rings Bredde er 2326 Mil, og Mellemrummet mellem begge Ringe 719 Mil. Saturn omsvæves fremdeles af 8 Viplaneter.

§ 11.

Uranus er først opdaget i Aaret 1774 af William Herschel og kan formedelst sin fjerne Afstand fra Solen og deraf følgende svage Lys neppe sees med blotte Øine. Dens Sværnit udgjør 7,445 Mile; den fuldender sit Omløb i 84

Har 28 Dage; men dens Afseendevring har man endnu ikke kunnet bestemme. Den bestaaes af 6 Biplaner.

§ 12.

Neptunus er først opdaget i Maaret 1846 af den franske Astronom Le Verrier. Dens Diameter angives til 9000 Mile, dens siverste Omløbstid til 167 Aar 180 Dage. Dens Retationsid findes berimod ikke.

§ 13.

Tabellarisk Oversigt over Planeterne.

	Diameter.	Afstand fra Solen.	Siverst Omløbstid.	Rotationsid.
1. Mercurius. . .	608 Mile	8 Mill. Mile	87 Dage 3 T.	24 T. 5 M.
2. Venus . . .	1668 —	8 + 6 —	224 — 17 —	23 T. 21 M.
3. Jorden . . .	1719 —	8 + 12 —	365 — 1 —	23 T. 56 M.
4. Mars	1006 —	8 + 24 —	1 Aar 322 Dage	24 T. 37 M.
Derefter følge 17 Asteroider, blandt hvilke følgende 4 ere de største:		} 8 + 48 —	} 3 til 4 Aar	
Vesta	74 —			
Juno	309 —			
Ceres	352 —			
Pallas	453 —			
22. Jupiter . . .	19,000 —	8 + 96 —	11 Aar 315 Dage	10 T.
23. Saturnus . .	17,158 —	8 + 192 —	29 — 180 —	10 T. 16 M.
24. Uranus . . .	7445 —	8 + 384 —	84 — 28 —	—
25. Neptunus . .	9000 —	8 + 768 —	167 — 180 —	—

§ 14.

Cometerne.

Disse Himmellegerer bevæge sig i meget eccentricke Ellipser omkring Solen. Fra Cometerens Kjerne udgaaer eet, sjelden to lysende Straaleknipper eller Haler. De oplyses undertiden saa stærkt, at de endog kunne sees om Dagen. Cometerens Tæthed er saa ringe, at Sollyset gjennemtrænger hele Kjernen, og Stjerner kunne sees igjennem dem. Blandt de Cometer, hvis Baner ere noie beregnede, er den halleyfke, der sidst lod sig see 1835 og fuldender sit sideriske Omlob i 75 til 76 Aar. Cometerens ringe Vægtfylde fremkalder Perturbationer eller Forstyrrelser i deres Baner, saa ofte de komme i Nærheden af en af Planeterne, hvilket ikke steer saa sjeldent, da Cometerens Baner skjære alle Planetbanerne. Da saaledes Cometen af 1770 kom ind mellem Jupiters Maaner, blev den slynget ud i Rummet i en ganske anden og mere eccentric Bane, uden at Jupiter eller dens Biplaneter derved led mindste Forstyrrelse i deres vante Gang.

Man har allerede iagttaget over 700 Cometer. Deres Bevægelse er stærkest, naar de befinde sig i Nærheden af Solen. Cometen, der var synlig i Aaret 1680, bevæger sig 53 Mile i Secundet, naar den er Solen nærmest, men ifkun 10 Fod i Secundet, naar den er længst borte fra Solen. Denne Comet behøver derfor c. 8800 Aar for at gennemløbe sin Bane.

§ 15.

Cosmo- eller Meteorlither.

Foruden fornævnte Himmellegerer bevæger sig endnu et stort Antal mindre omkring Solen, de saakaldte Meteorlither

eller Cosmolither. De sees snart strommeviis, snart ti Grupper og snart enkeltviis at gaae forbi Solen. Tvende Aërolithstromme skjære Jordbanen, og disse smaa Himmelleger kommer derved ofte Jorden saa nær, at den udover sin Tiltrækningskraft paa dem. De vise sig da i Jordens Atmosfære som lysende Meteorer i Stjernefald eller Ildflugter, hvilke Luftslyn forekomme hyppigst fra 10de til 12te August og fra 12te til 14de November.

§ 16.

Zodiacalfyset.

Zodiacalfysets taageagtige Ring antages nu ogsaa for et Himmelleger, der bevæger sig omkring Solen. Dets Bane maa da ligge mellem Venus og Mars. Det er især synligt mellem Vendekredsen. I de tempererede Zoner sees det undertiden om Efteraaret for Solens Opgang, eller om Foraaret efter dens Nedgang.

Anm. Da Jorbeus Arelbreining, der foregaaer fra Vest mod Ost, ikke kan mærkes af dens Beboere formedelst Jordlegemets Størrelse, forekommer det os, som Jorden staaer stille og som Solen og den hele Stjernehimmel dreier sig om Jorden i Retning fra Ost til Vest, og saa skuffende er det hermed forbundne Sandsebe drag, at den derved opstaaede Bildfarelse herskede lige indtil Midten af det 16de Aarhundrede. Grækerne hentede deres Stjernekundskab fra Orienten. Der havde Thales lært de Regler, ved Hjælp af hvilke han forudsagde Solformørkelsen den 18de Mai 603 f. Chr. f. De samme Regler benyttede endnu Braminerne til deres Beregninger om Sol- og Maaneformørkelser. En af Thales's Disciple, Pythagoras, lærte, at Solen er et Centrallegeme, om hvilket Jorden og de øvrige Planeter bevæge sig; og Pictas fra Syracus kom endog til den Erkjendelse, at Jorden dreier sig om sin Arel. Men da Bevægelsens Love vare ubekjendte for disse Aldtidens Vise, kunde de ikke understøtte deres Theorier ved uomstøbelige Bewiser, hvorfor disse ogsaa af Mængden betragtedes som tomme Gissninger. Efter den græske Friheds Undergang blev Alexandria Hovedsædet for græsk Videnska-

belighed. Herfra lod Julius Cæsar Astronomen Sosigenes hente til Rom og udarbejde en ny Calendar, der fik Navn af den Julianiske efter Julius Cæsar. Fra Alexandrien udgik ogsaa den første systematiske Fremstilling af Astronomien. Dens Forfatter Claudius Ptolemæus († 140 est. Chr.) stiller Jorden som ubevægelig i Midten af Universet og lader Sol, Maane og Planeter bevæge sig om samme. Uagtet saaledes det ptolemæiske System gik ud fra en Vildfarelse, og dets Forklaringer vare høist uklare, fulgtes det ptolemæiske System dog udelukkende gennem hele Middelalderen, lige til Nicolaus Copernicus igjen optog Pythagoræernes Lære om Jordens og de øvrige Planeters Bevægelse og udviklede sit System i sit Værk *de revolutionibus orbium coelestium*, 1543; men var han ikke død samme Aar, som hans Værk udkom, vilde han dog neppe have undgaaet den Skjæbne, som siden traf Galilæi, fordi han nøiere udviklede det copernicaniske System, idet han forfulgtes saalænge af Geistligheden, til han i sit 70de Aar tilbagekaldte sine Meninger. Det copernicaniske System vilde imidlertid vanskelig have seiret, hvis det ikke havde vundet i Styrke ved de Opdagelser, der senere gjordes af Johan Kepler † 1630, Galilæi † 1642, Huyghens † 1695 og Isaac Newton † 1727.

II.

Vinier og Punkter paa Jord- og Himmelflugten*).

§ 17.

Horizont, Verdenshjørner, Zenith og Nadir.

Paa et Sted, hvorfra Udsigten er fri til alle Sider, synes Himmelhvælvingen at bøie sig ned til Jorden og Be-

*) Vi forestille os Himlen som den concave Side af en umaadelig Kugle, og tænke os Stjernerne hæftede til denne. Vel ere alle Stjerner ikke lige langt borte fra Jorden; men Himmelflugten kan tænkes saa fjern, at den indeslutter alle Himmelleger, der

røringslinien at danne en Cirkel, hvis Plan tangerer Jordkloden i det Punkt, Jagttageren befinder sig i. Denne Cirkel kaldes vor tilsyneladende Horizont eller Synskreds. Tænker man sig en med denne parallelløbende Plan gennem Jordens Midpunkt, da vil dens Begrænsningslinie være vor virkelige Horizont. Afstanden fra Jordens Overflade til dens Midpunkt, c. 860 Mile, er imidlertid en forsvindende Størrelse i Sammenligning med Jordens Afstand fra den nærmeste Stjerne, saa at Forstjellen ogsaa er forsvindende mellem disse tvende Horisonter ved hiin Sammenligning. Tænker man sig fremdeles begge Horisonter's Planer udvidede til Himmelhælvningen, erhoder man Himmelfuglens tilsyneladende og virkelige Horizont. Ved Horisonten deles baade Himmel- og Jordkuglen i en synlig og usynlig Deel.

Horizontens tvende Himmelpoler kaldes Zenith og Nadir. Zenith eller Høsepunktet er lige over Jagttagerens Hoved. Nadir eller Fødepunktet er det diametraliter modsatte Punkt paa Himmelhælvningen. Hvert Punkt paa Jordklodens Overflade har en forskjellig Zenith og Nadir og følgelig ogsaa forskjellig Horizont. Zenith er fjernet 90° fra hvert Punkt i Horisonten.

Naar en Stjerne bliver synlig i vor Horizont, siges den at gaae op, naar den staaer høiest over Horisonten, at culminere, og naar den forsvinder under Horisonten, at gaae ned.

Foruden den almindelige Inddeling for enhver Cirkel i 360° , deles Horisonten i 4 lige Dele, hvis Delingspunkter kaldes Ost, Syd, Vest og Nord o: de 4 Verdens-

da ville sees paa Himmelfuglens Hulside som Baggrund. I Midten af denne Himmelfugle tænke vi os Jorden saaledes, at dens Midpunkt falder sammen med Himmelfuglens.

hjørner. Naar vi paa den Halvkugle, vi befinde os, ere stillede mod Solen, idet den culminerer, have vi Syd i den Retning, vi see Solen, og Nord i modsat Retning, Vest paa høire, Ost paa venstre Haand*).

§ 18.

Æquator med tilhørende Linier og Punkter.

Alle Punkter paa Jordkuglens Overflade deelstage i Jordens Rotation med Undtagelse af Arelens Endepunkter eller Nordpolen og Sydpolen. Tænker man sig Jordarelen forlænget ud til Himmelhvælvingen, vil den træffe i Himlens Poler eller Verdenspolerne**). Om den rette Linie mellem Himmelpolerne eller Himmellarelen forekommer det os, at hele Stjernihimlen dreier sig i 24 Timer. Den Storcirkel***), som tænkes dragen 90° fra begge Polerne, kaldes Æquator eller Linien, og de med samme parallellobende mindre Cirkler kaldes Parallelcirkler.

Jordarelen staaer ikke lodret paa Jordbanens Plan, men skjærer den under en Vinkel, der afviger $23^\circ 28'$ fra en Retvinkel. Da Jordarelen beholder uforandret den samme Stilling under hele Kredsløbet, saa vil Jordarelen's Poler verelviis hvert Halvaar helde mod Solen. Skjøndt Solens til- og aftagende Hvide i vor Meridian hele Aaret igjennem

*) Ogsaa Compasfret viser til enhver Tid de 4 Verdenshjørner. Herved er dog at bemærke, at Magnetnaalen ikke viser lige i Nord og Syd, men har en Misviisning fra Nord mod Vest af 17° .

***) Polarstjernen i Stjernebilledet den lille Bjørn angiver omtrentlig Himlens Nordpol.

***) Den største Cirkel, der kan drages paa en Kugles Overflade, kaldes en Storcirkel. Enhver Storcirkel deler Kuglen i tvende Halvkugler.

er en Følge af denne Jordarelsens skraa Stilling mod Jordbanens Plan, seer det dog ud, som var det Solen, der aarlig bevægede sig gjennem et vist Bælte paa Himlen.

Den Linie, i hvilken Solen synes at bevæge sig paa Himlen, kaldes *Ekliptica*, og det Himmelbælte, hvori *Eklip-tiken* ligger, *Zodiacus* eller *Dyrekredsen* efter de 12 deri liggende *Stjernebilleder**). De tvende *Parallelcirkler*, der begrænse *Dyrekredsen*, kaldes *Himmeltroperne* eller *Krebsens* (den nordlige) og *Steenbukkens* (den sydlige) *Vendekreds*, fordi Solen synes at vende tilbage mod *Equator*, naar den i *Ekliptica* har naaet en af disse *Grændselinier*. Afstanden mellem *Vendekredsene* udgjør $46^{\circ} 56'$.

Ekliptica inddeles efter de 12 *Stjernebilleder* i 12 *Buer*, hver = 30° .

De tvende *diametraliter* modsatte *Punkter*, i hvilke *Ekliptiken* overstjærer *Equator*, kaldes *Equinoctial-* eller *Jevndøgns punkterne*, fordi *Dag* og *Nat* ere lige lange, naar Solen befinder sig i disse *Punkter*.

De tvende *Punkter*, i hvilke *Ekliptiken* tangerer begge *Vendekredsene*, kaldes *Solstitial-* eller *Solhvervspunkterne*.

De *Parallelcirkler*, der hver paa sin *Side* af *Equator* have en *Afstand* af $66^{\circ} 32'$ fra samme, kaldes *Polar-kredsene*. Deres *Afstand* fra *Polerne* er altsaa $23^{\circ} 28'$. I disse *Kredse* vil Solen cengang om *Aaret* sees 24 *Timer*

*) De memoreres bedst efter det gamle Vers:

Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,

Libraque, Scorpius, Arcitenens, Caper, Amphora, Pisces.

Man deler disse *Stjernebilleder* i de opstigende, gennem hvilke Solen rykker frem mod den nordlige *Vendekreds* og altsaa mod vor *Zenith*, og de nedstigende, gennem hvilke den rykker frem mod den sydlige *Vendekreds*.

over Horizonten, og vil 6 Maaneder derefter være 24 Timer under Horizonten; thi naar Solen staaer i den sydlige Bændekreds, vil den kun kunne oplyse den nordlige Halvkugle til Polarkredsen, der er 90° fjernet fra den sydlige Bændekreds, og omvendt.

Naar Solen staaer høiest paa Himlen, og man gjennem Culminationspunktet og Zenith tænker sig en Linie, vil samme, behørig forlænget til begge Sider, træffe Himmelpolerne. En saadan Halvcirkel kaldes et Steds Meridian eller Middagslinie; thi alle de Punkter, der falde i den tilsvarende Linie paa Jordoverfladen, have Middag til samme Tid *).

III.

Tidsbestemmende Forhold.

§ 19.

Aarstider.

Derfom Jordarelen var stillet lodret paa Jordbanens Plan, vilde ingen Afvoerling af Aarstider finde Sted paa Jorden. Det af Solvarmen afhængige Plante- og Dyreliv vilde da være indskrænket til en langt mindre Deel af Jordens Overflade. I vort Fædreland vilde til Exempel Alt stivne af Kulde det hele Aar igjennem. At disse Livsvirkninger derimod under de stedfindende Forhold endogsaa yttre

*) For enhver af disse Linier og Punkter paa Himmelfuglen tænkes en tilsvarende paa Jordkuglen.

fig indenfor Polar kredsen, er en Folge af hiin Jordarelsens Hældning.

Den 21de Juni vil Solen sees i den nordlige Himmeltrope, og Beboerne af den tilsvarende Halvkugle paa Jorden have da den varmeste Aarstid, og kunde vi til denne Tid stille os i selve Nordpolen, vilde vi see Solen hæve sig 23° over Horizonten og paa Polarhimmelen beskrive en Kreds, der ikke i noget Punkt laa under Horizonten. Sommeren tager fra den Tid sin Begyndelse paa den nordlige Halvkugle, og vi siges da at have Sommer solhverv eller Sommer solstitium. Efter 3 Maaneders Forløb vil Solen den 21de September sees i Equator. Efteraaret tager sin Begyndelse, Solen vil oplyse Jorden fra Pol til Pol og staae op lige i Ost og gaae ned lige i Vest. Vi siges da at have Efteraarsjevndøgn eller Efteraars æquinocetium. I de følgende tre Maaneder vil Solen sees at rykke frem mod den sydlige eller Strebueens Vendekreds indtil 21de December, da den vil sees i samme. Vi have da den koldeste Aarstid eller Vinter. Solen vil ikke sees over Nordpolaregenens Horizont, og fra selve Nordpolen har Solen ikke været at see siden 21de September. Vi have da Vintersolhverv eller Vintersolstitium. I de følgende tre Maaneder vil Solen atter nærme sig mod Equator indtil den 21de Marts, da den vil vise sig i samme. Foraaret begynder, og vi siges da at have Foraarsjevndøgn eller Foraars æquinocetium, og Solen vil atter belyse Jorden fra Pol til Pol. De omvendte Forhold finde Sted for Beboerne af den sydlige Halvkugle.

§ 20.

Dagstid.

Naar Solen træder ind i et Steds Meridian, siges det at have Middag, eller Kl. er 12 ikke alene for dette Sted,

men for alle, der ligge i samme Meridian. Solen vil derpaa synes at dale ned mod vor vestlige Horizont, og ved Jevndøgnstiden efter 6 Timers Forløb gaae ned. Vi siges da at have Aften. Efter sin Nedgang vedbliver fremdeles Solen at belyse de over vor Horizont værende Luftlag, indtil den er sunken 18° under Horizonten. De lavere og derfor tættere Luftegne formaae at modtage en stærkere Belysning af Solstraalerne, hvilken kaldes Aftenrøde; de høiere og tyndere Luftlag modtage en svagere Belysning, der kaldes Aftendæmring. Naar Solen har naaet Dæmringstrædsen 18° under Horizonten, indtræder Mørket; thi de Luftegne over vor Horizont, som til den Tid træffes af Solstraalerne, ere saa tynde, at de ikke mere formaae at reflectere Sollyset, og vi siges da at have Nat*). Efter 6 Timers Forløb vil Solen befinde sig i den for vort Standpunkt modsatte Meridian, og vi siges da at have Midnat. Efter 6 Timers Forløb vil Morgendæmring og Morgenrøde vise sig i vor østlige Horizont for Solens Opgang. Vi siges da at have Morgen.

Iffun naar Solen staaer i Equator, eller ved Jevndøgnstider, ere Dag og Nat lige lange. De Punkter, hvori Equator skjærer Elliptiken, kaldes derfor ogsaa Equinoctialpunkterne. Eftersom Solen nærmer sig den sydlige Bændekreds, vil Dagstiden aftage for den nordlige Halvkugle, og naar den staaer i denne Bændekreds den 21de December, ville vi have den korteste Dag. For Beboerne under vor Parallelcirkel vil Solen til denne Tid gaae op Kl. $8\frac{1}{2}$ og

*) Varigheden af disse Luftsyn tiltager med Afstanden fra Equator; thi Solens Nedgang viser sig under en stedse aftagende Vinkel mod Horizonten, jo længere vi sjerne os fra Equator, hvorimod den mellem Tropene gaaer ned under en lodret Vinkel med Horizonten.

gaae ned Kl. $3\frac{1}{2}$. Naar Solen befinder sig i den nordlige Vendekereds den 21de Juni, ville vi have den længste Dag. For Beboerne under vor Parallelcirkel staaer Solen da op Kl. 3, 18' og gaaer ned Kl. 8, 45'.

IV.

Regler, hvorefter man angiver et Steds Beliggenhed.

§ 21.

Ostlig= vestlig Retning.

Ved Hjælp af Meridianen betegner man et Steds Beliggenhed i østlig= vestlig Retning, idet man beregner dets Afstand fra en given Meridian, ligemeget hvilken. Denne Afstand kaldes Stedets Længde og angives i Grader, Minuter etc. paa Stedets Parallelcirkel. Hos os pleier Ferrameridianen at være den, hvorfra et Steds Længde beregnes. Man forfølger da enten den østlige Retning omkring hele Jorden fra 0° til 360° østlig Længde, eller man regner 180° østlig og 180° vestlig Længde.

Da Jordkloden anvender 24 Timer til at fuldende een Axelomdreining, maa den avancere 15 Grader i hver Time. Have vi til Exempel paa et givet Sted ved Solens Culminationstid stillet et Uhr paa 12, og ville efter at have forandret vort Opholdssted vide, hvor langt vi ere komne mere mod Vest eller mod Ost, da vil det Klokkeslet, Uhret viser paa, naar vi iagttage Solens Culmination fra vort nye Op-

holdssted, angive Afstanden fra vort Udgangspunkt i nævnte Retning; thi for hver Time, det til den angivne Tid viser over 12, ere vi komne 15 Grader længere mod Vest, og for hver Time, den endnu mangler i 12, ere vi komne 15 Grader længere mod Øst. Forskjellen af Dagstiden angiver saaledes Længdeforskjellen.

§ 22.

Nordlig= sydlig Retning.

Et Steds Beliggenhed i nordlig= sydlig Retning eller dets Bredde bestemmes efter dets Afstand fra Equator, og beregnes efter Størrelsen af Meridianbuen fra det givne Sted til Equator. Da alle Meridianer ere Dele af en Storcirkel, der paa Jordkuglen har en Udstrækning af 5400 geographiske Mile, saa maa en Grad paa Meridianbuen være = 15 Mile, hver Minut være = $\frac{1}{4}$ Mil. Multiplicerer man altsaa Buens Gradeantal med 15 og Minutantal med $\frac{1}{4}$, vil Productet angive Stedets Afstand fra Equator i geographiske Mile. Et Sted under $20^{\circ} 8'$ Bredde ligger altsaa i en Afstand af $20 \times 15 + 8 \times \frac{1}{4}$ det er 302 Mile fra Equator.

Et Steds Bredde kan enten være sydlig eller nordlig, eftersom det er beliggende paa den nordlige eller sydlige Halvkugle.

Da Parallelcirklerne aftage i Størrelse, eftersom de nærme sig Polerne, maa Gradstørrelsen rette sig derefter. Nedenstaaende Tabel vil vise Forholdet i deres aftagende Størrelse.

Equator under 0° Br. = 5,400 geogr. Mile; altsaa er 1 Grad = 15 Mile.

Parallelcirklen under 20° Br. = 5,074 geogr. Mile; altsaa er 1 Grad = 14 Mile.

Parallelcirklen under 40° Br. = 4,137 geogr. Mile;

altsaa er 1 Grad = 11, 4 Mile.

Parallelcirklen under 60° Br. = 2,700 geogr. Mile;

altsaa er 1 Grad = 7, 5 Mile.

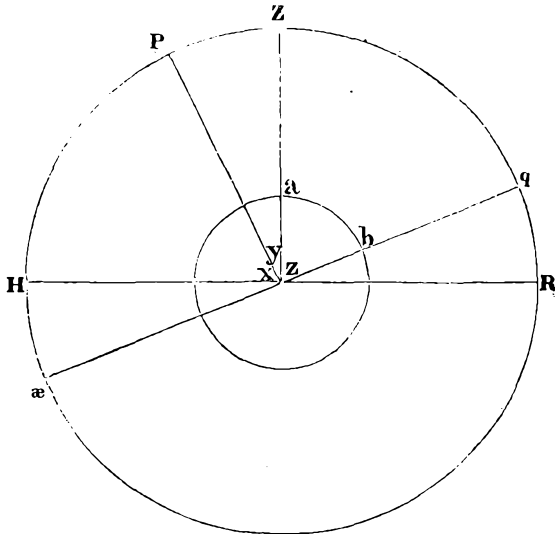
Parallelcirklen under 80° Br. = 938 geogr. Mile;

altsaa er 1 Grad = 2, 6 Mile.

Parallelcirklen under 89° Br. = 94 geogr. Mile;

altsaa er 1 Grad = 0, 26 Mill.

For at kunne bestemme et Steds Bredde, maa man iagttage Himmelpolens Høide over Stedets Horizont eller dets Polhøide, da denne stedsse er = Stedets Afstand fra Equator.

. Antages Iagttageren at være i Punktet a paa ovenstaaende Figur, saa er $\frac{a b}{z}$ Afstanden fra Equator eller Stedets Bredde = $\angle z$. $H P$ er Himmelpolens Høide over Stedets Horizont = $\angle x$.

$$\begin{array}{r} \angle x + \angle y = 90^\circ = \angle y + \angle z \\ \angle y = \angle y \\ \hline \angle x = \angle z \end{array}$$

Den Bue paa Himlen, som beskriver et Steds Polhøide, maales ved Hjælp af et Instrument, som kaldes Quadrant, Sextant, Octant, alt eftersom man med samme kan maale $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$ af hele Himmelbuen.

§ 23.

Det mathematiske Klima.

Varmegraden paa Jordens Overflade retter sig hovedsageligen efter Solens meer eller mindre lodrette Stilling over et Sted. Jordklodens Overflade maa altsaa opvarmes stærkest mellem Vendekredsene, hvor Solstraalerne falde lodret, svagere mellem disse og Polar kredse, og svagest indenfor Polar kredse, hvor Solstraalerne ligesom streife hen over Jorden. Med Hensyn til Temperaturen, der udgjør Hovedcharacteren ved et Steds Klima og derfor ofte betegnes ved dette mere indholdsrige Udtryk, inddeles Jorden i 5 Jordbælter eller Zoner, en hed, tvende tempererede og tvende kolde Zoner. Denne Inddeling kaldes der mathematisk eller geographisk, fordi den retter sig efter visse mathematisk Linier (Parallelcirklerne). Da imidlertid Jordklodens Overflade af physiske Aarsager ikke overalt er lige modtagelig for Varmestoffet, afviger det mathematisk meer eller mindre fra det virkelige Klima. Efter det mathematisk Klima vil Middelvarmen aftage fra Equator mod Polerne saaledes:

0° Br.	= + 24°	Réaumur.
10° -	= 22°, 8	-
20° -	= 20°, 5	-

30° Br.	=	+	17°, 7 Réaumur.	
40° —	=		13°, 9	—
50° —	=		9°, 6	—
60° —	=		3°,	—
70° —	=		2°, 6	—
80° —	=		0°, 7	—
90° —	=		0°,	—

Det hede Jordbæltets Temperatur er næsten den samme gennem hele Aaret. Det har kun to Aarstider, den tørre og den v a a d e Aarstid eller Regntiden. Regntiden, der indtræffer i Tropeegnens Sommer, varer kun 6 til 8 Uger. Nærmest Equator deler Regntiden sig i 2 Perioder, eller i en længere Sommerregntid og en kortere Vinterregntid. I de tempererede Zoner udvikle sig, som anført, 4 Aarstider. De kolde Zoner have kun to Aarstider, en kort Sommer og en lang Vinter, hvilken sidste sædvanlig varer 10 Maanedes.

Skolefterretninger

for

1851—1852.

Med Hensyn til Skolens Lærerpersonale er i dette Skoleaar indtruffet følgende Forandringer og Forøgelse. Under 20de Juli f. A. blev den constituerede Lærer Edouard Ersklev allernaadigst bekliffet til Adjunct ved Skolen; under 9de August blev Cand. Theol. Peter Christian Dohn, der siden 26de Mai f. A. havde arbeidet ved Skolen som Timelærer, og den 30te August Cand. Philolog. Edouard Flemmer constituerede til Lærere ved Skolen. Endelig blev Adjunct, Cand. Polyt. Peter Dorph Broager under 20de September allernaadigst bekliffet til Overlærer ved Skolen.

Gymnastikunderviisningen havde i flere Aar været betroet til Corporal Madsen; men da han i Juni Maaned f. A. blev antagen som menig bereden Gensdarm i Hertugdømmet Slesvig, forlod han kort efter Byen, hvorpaa bemeldte Underviisning forelobigen blev overtagen af Soldatskistent, Lieutenant og Danebrogsmænd Hans Christian Syller, som senere iifølge Ministeriets Skrivelse af 12te September blev antagen som Skolens Gymnastiklærer.

Skolens Lærerpersonale bestaaer saaledes for Tiden af Følgende:

1. Rector, der underviser i Latin (9 L.) og Græsk (5 L.) i de forbundne Classer VII og VI B, desuden Græsk

i VI A (5 L.), Tydsk i VI B (2 L.) og Græsk med de Disciple af VI B, som ikke læse Hebraisk (2 L.); tilsammen 23 Timer.

2. Overlærer F. G. Hundrup: Latin i VI A (8 L.) og V (9 L.), samt Græsk i V Cl. (5 L.); 22 Timer.

3. Overlærer P. D. Broager: Naturlære i VII (4 L.), Mathematik i VII og VI B (5 L.), VI A, V, IV og III Cl. (hver Klasse 4 Timer), samt Tydsk (3 L.) og Fransk (3 L.) i VI A; tilsammen 31 Timer.

4. Adjunct S. Friis: Historie i alle Classer (19 L.), Geographie i VI B og VI A (4 L.), samt Skrivning i de 4 nederste Classer (7 L.); 30 Timer.

5. Adjunct J. H. Kruse: Religion i alle Classer (16 L.) og Latin i IV (9 L.); 25 Timer.

6. Adjunct G. W. Smith: Dansk i VII og VI B, VI A, V og 1ste Klasse (13 L.), Græsk i IV (5 L.) og Tydsk i 1ste Klasse (6 L.); 24 Timer.

7. Adjunct G. Erslev: Naturhistorie i alle Classer (12 L.), Geographie i V, IV, III, II og I (11 L.); 23 Timer.

8. Const. Lærer P. C. Dohn: Hebraisk i VII og VI B (2 L.), Tydsk i V, IV og III Cl. (8 L.), Fransk i VI B, V, IV, III og II Cl. (15 L.); 25 Timer.

9. Const. Lærer G. Flemmer: Dansk i IV, III og II Cl. (9 L.), Latin i III (9 L.), Tydsk i II Cl. (5 L.); 23 Timer.

10. Timelærer Holm: Regning i de 3 nederste Classer (11 Timer).

11. Cantor Hartmann: Sang (4 Timer).

12. Malermester Møller: Tegning i de 3 nederste Classer (4 Timer).

13. Lieutenant S. C. Hylker: Gymnastik og Svømning (6 L.), under Inspection af Adjunct Friis.

Antallet af Skolens Disciple udgjorde efter sidste Program 51, af hvilke 4 dimitteredes til Universitetet med det Udfald, som den paa følgende Side aftrykte Liste udviser; 7 ere efterhaanden udmeldte for at vælge andre Bestemmelser, nemlig: Siegfried Wilhelm Jansen, udmeldt den 25de Juni f. A.; Knud Philip Laurik Jensen, udmeldt den 22de August f. A.; Brødrene Harald Grove og Ludvig Christian Grove, udmeldte fra 30te September f. A.; Biggo Stenersen Hansen, udmeldt den 24de Marts d. A.; Carl Thomas Antonius Knüppel og Johan Theodor Wilhelm Petersen, udmeldte fra 31te Marts d. A. Derimod optoges fra Skoleaarets Begyndelse 12 nye Disciple; endvidere 1 i October, 2 i November, 2 i Januar d. A., 1 i April og 3 i Mai. Skolen havde saaledes ved Mai Maanedes Udgang 61 Disciple, paa følgende Maade fordeelte i Classerne:

Fyvende Klasse.

1. Fredérik Olfert Jungeren, Søn af Pastor J. H. A. Jungeren, Sognepræst til Bregninge og Bjergsted.

Sjette Klasse B.

2. Anton Frederik Schondel, Søn af afdøde Apotheker W. A. S. Schondel i Middelfart.
3. Rudolph Emil Elberling, Søn af Skolens Rector.
4. Nicolai Emil Hansen, Søn af Kammeraad G. Hansen, Stiftsriver og Forvalter ved Roeskilde Domkirke, R. af D.
5. Fjergen Ernst, Søn af Pastor J. Ernst, Sognepræst til Sønder-Jernløse og Søstrup i Holbøks Amt.
6. Peter Daniel Theodor Reinhardt, Søn af

Skolens Dimittender i Aaret 1851.

Dimittendernes Navne.	Udarbejdelse i Modersmaalet.	Latin.	Latin og Stil.	Græsk.	Hebraisk.	Religion.	Geographie.	Historie.	Arithmetik.	Geometrie.	Bibelf.	Fransk.	Hoved- Charakter.
1. P. B. Røbbe . .	Laud.	Laud.	H. ill.	Laud.	*Laud.	Laud.	Ld.p.c.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laudabilis.
2. C.M.C. Petersen	Laud.	Laud.	H. ill.	Laud.	Laud.	H. ill.	H. ill.	H. ill.	N. c.	II, ill.	Laud.	Laud.	Haud illaud.
3. N. A. Sørensen	H. ill.	H. ill.	N. c.	H. ill.	*H. ill.	H. ill.	H. ill.	H. ill.	Laud.	Laud.	H. ill.	Laud.	Haud illaud.
4. J. Carlsson . .	H. ill.	H. ill.	H. ill.	N. c.	Laud.	H. ill.	H. ill.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Laud.	Haud illaud.

* betegner, at et Pensum Græsk er angivet istedet for Hebraisk.

Skolelærer og Kirkesanger A. Reinhardt i Sæby, Voldsborg Herred.

Sjette Klasse A.

7. Thomas Ludvig Rørdam, Søn af Pastor S. N. R. Rørdam, Sognepræst til Dndløse og Søndersted i Holbøks Amt.
8. Philip Johan Jeanson, Søn af Ruffenbager Jeanson i Roeskilde.
9. Theodor Demetrius Ferdinand Mathiesen, Søn af Pastor F. C. Mathiesen, Sognepræst til Hoiby i Dds Herred.
10. Poul Henrik Heegaard, Søn af Kjøbmand A. Heegaard i Slangerup.
11. Tellef Gotfred Peterfen, Søn af Pastor F. G. Peterfen, Sognepræst for Duroe Menighed.
12. Jacob Kornerup Lindhard, Søn af Kjøbmand V. E. Lindhard i Roeskilde.
13. Niels Frih, Søn af Kammerraad G. Frih, borgerlig Raadmand i Roeskilde og Forvalter af Kjøbenhavns Stads Gods her i Egnen.
14. Georg Christopher Johannes Schönberg Waagøe, Søn af afdøde Apotheker J. S. Waagøe i Kjøbenhavn*).

Femte Klasse.

15. Johannes Hage Wilhelm Erskine Walløe, Søn af Procurator J. J. Walløe i Roeskilde.
16. Niels Waldemar Ambrosius Jensen, Søn af

*) Denne Discipel har formedelt legemlig Svagheb i flere Maanedes maattet holde sig borte fra Skolen.

- Paster G. E. Jensen, Sognepræst til Narby ved Ral-
lundborg.
17. Conrad Alexander Fabritius de Tengnagel,
Søn af forhenv. Bogtrykker E. Fabritius de Tengnagel,
Gier af et lidet Landsted ved Roeskilde.
 18. Ernst Julius Peek, Søn af Kirkesanger og
Dbgsmd. J. P. Peek i Kamstrup ved Roeskilde.
 19. Simon Arenth Dons, Søn af Tiendecommissair
H. B. Dons, Forpagter af Holbeks Ladegaard.
 20. Frederik Ludvig Christensen, Søn af Kam-
merraad J. P. Christensen, Forvalter ved Grevskabet
Lethrøborg.
 21. Peter Wilhelm Erik Hansen, Søn af Skole-
lærer og Kirkesanger J. E. Hansen i Lyndby, Voldborg
Herred.

Fjerde Klasse.

22. Viggo Hagbarth Theobald Fich, Søn af Kirke-
sanger og Skolelærer J. D. G. Fich i Greve, Thune
Herred.
23. Otto Herman Jensen, Broder til Nr. 16.
24. Johan Jacob Nicolai Møller, Søn af Secre-
tair P. Møller, forhen Seldkasserer i Skjelskør.
25. Victor Emilius Qvistgaard, Søn af afdøde
Proprietair M. Qvistgaard til Gjerdrup.
26. Hans Peter Kornerup, Søn af Kjøbmand H.
Kornerup i Roeskilde.
27. Hans Peter Christian Freisleben, Søn af Di-
strictslæge H. C. Freisleben i Skjelskør.
28. Carl Frederik Schulz, Søn af afdøde Paster N.
C. Schulz, Sognepræst til Roerup og Glim ved
Roeskilde.

Tredie Klasse.

29. Georg Nicolai Kringelbach, Søn af Gjestgiver M. J. Kringelbach i Møllehusene ved Roeskilde.
30. Niels Nielsen, Søn af Gaardmand N. H. Nielsen i Løserup i Udby Sogn.
31. Harald Christian Olsen, Søn af afdøde Palaisforvalter C. B. Olsen i Roeskilde.
32. Wilhelm Christian Sigurd Topsøe, Søn af afdøde Cancelliraad, By- og Herredsfoged S. C. Topsøe i Skjelstor.
33. Frederik Wilhelm Elberling, Søn af Regjerings-Secretair F. C. Elberling, nu bosat i Roeskilde.
34. Johannes Jørgen Emil Marius Freisleben, Broder til Nr. 27.
35. Frederik Wilhelm Elberling, Broder til Nr. 3.
36. Carl Emil Mathiesen, Søn af afdøde Pastor M. Mathiesen, Sognepræst til Kirke-Helsingø og Drøbs-felberg.
37. Ludvig Otto Sophus Schøndel, Broder til Nr. 2.
38. Jens Christian Røgind, Søn af Pastor P. C. Røgind, Sognepræst til Rørby i Holbøks Amt.
39. Laurik Johannes Møller Holst, Søn af Consistorialraad C. Møller Holst, Sognepræst til Magleby og Holtug i Stevns Herred.
40. Peter William Møller Holst, Broder til Nr. 39.
41. Emmanuel Johannes Christian Lund, Søn af afdøde Pastor J. N. Lund, Sognepræst til Lømmesrup og Brylle Menigheder i Fyen.
42. Harald Arnaldo Fabritius de Tengnagel, Broder til Nr. 17. (Ustuderende.)

43. Hans Wilhelm Hvid Gappel, Søn af Strædemester P. H. Gappel i Roeskilde.

Anden Klasse.

44. Christian Cornelius Lerche Schiødte, Søn af Pastor J. C. Schiødte, Sognepræst til Store og Lille Fuglede i Holbøks Amt.
45. Johan Carl Frands Nicolai Kyhse, Søn af Malermester Kyhse i Roeskilde.
46. Carl Ferdinand Wilhelm Arends, Søn af afdøde Apotheker N. J. Arends i Roeskilde.
47. Carl Emil Keenberg Gurk, Søn af Cancelliaråd J. H. Gurk, Postmester i Roeskilde.
48. Frederik Theodor Lassen, Søn af Provst J. A. Lassen, Sognepræst til Tølløse og Agerup Menighedens i Merløse Herred.

Første Klasse.

49. Haldor Frederik Axel Tøpsøe, Broder til Nr. 32.
50. William Gustav van Wylich, Søn af Pastor P. W. van Wylich, Sognepræst til Greve og Rildebrønde Menigheder.
51. Edvard Martinus Kringelbach, Broder til Nr. 29.
52. Johannes Holger Lindhard, Søn af Organist og Skolelærer J. Lindhard i Høiberg, Randers Amt.
53. Ulysses Carl Georg Harald Rothe Dirckinck Holmfeld, Søn af Kammerjunker C. P. H. M. W. Vardn Dirckinck-Holmfeld, Amtmand, Dr. Juris, paa Maglekilde i Roeskilde.
54. Waage Weyse Hansen, Søn af Organist H. M. Hansen ved Roeskilde Domkirke.

55. Christian Edvard Wilhelm van Wyllich, Broder til Nr. 50.
56. Carl Martin Luther Walløe, Broder til Nr. 15.
57. Carl Theophilus Jørgensen, Søn af afdøde Pastor S. P. Jørgensen, Sognepræst til Dalby og Stupperup Menigheder.
58. Phoebus Wilnau, Søn af Cand. Phil. P. Wilnau, forhen Fuldmægtig paa Amtstuen i Roeskilde.
59. Henry William Elberling, Broder til Nr. 33.
60. Hans Christian Bonderup Hammer, Søn af Farver S. P. Hammer i Roeskilde.
61. Clemens Petersen, Søn af N. Petersen, forhen Ferpagter paa Lindholm, nu bosat i Roeskilde.

Herved bliver imidlertid at bemærke, at de 5 Disciple, der her ere anførte som udgjørende VI Klasse B (Nr. 2—6), ere indmeldte til Universitetet for der at underkaste sig Examen artium. De ville derfor ikke deeltage i den forestaaende offentlige Examen ved Skolen.

Den første Deel af den ved Bekjendtgjørelse af 13de Mai 1850 bestemte Afgangsexamen afholdtes her ifjor for første Gang med een Discipel Frederik Olfert Jørgensen, der den 25de Juni udarbejdede den Tydste Stil og den 22de Juli underkastede sig den mundtlige Examen i Fransk, Geographie, Naturhistorie og Tydsk i Nærværelse af den fungerende Underviisnings=Inspector, Professor Dr. Fr. Lange. Om Examens Udfald vil det være mere passende at anføre det Nærmere, naar han, som jeg haaber, til næste Aar underkaster sig anden Deel af bemeldte Afgangsexamen. Her skal jeg kun bemærke, at han efter Udfaldet af denne Prøve og den ved Skolen afholdte offentlige Examen ansaaes

moden til at gaae over til en Syvende Klasse, som derfor blev oprettet fra det nye Skoleaars Begyndelse, dog saaledes, at han i de fleste Fag nød Underviisning tilfælles med de Disciple, som udgjorde VI Klasse B.

Hvad de Pensa angaaer, som i dette Skoleaar ere gennemgaaede i de forskjellige Classer, meddeles Følgende, der er uddraget af vedkommende Læreres Indberetninger.

Dansk.

VII Cl. og VI Cl. B. (Adj. Smith). Der er frevet een Udarbeidelse om Ugen, hvortil Stoffet har været taget undertiden af Historien, oftere af Religionslæren eller et almindeligere Gebeet. Den Danske Litteraturs Historie indtil Ewald (incl.) er gennemgaaet, og udførlige Prover forelæste og, hvor det behøvedes, forklarede. Hovedpunkterne af det Foredragne ere samlede og fastholdte ved Hjælp af Thortsens Litteraturhistorie, som er gennemgaaet og for en stor Deel lært indtil S. 68 samt S. 102—103.

VI Cl. A (Samme). Her er ligeledes ugentlig frevet een Udarbeidelse af samme Bestaffenhed som i øverste Klasse, kun i Reglen noget lettere. Læst er af Holberg: Peder Paars, 3die Ekjentedigt, det lykkelige Skibbrud, udvalgte Epistler; af Ewald: Balders Død, Fisserne, enkelte lyriske Digte; af Wessel: Kjærlighed uden Strømper, enkelte komiske Fortællinger og Smaating; af Vaggesen: enkelte komiske Fortællinger og Riimbreve, nogle Ufsnit af Labyrinthen, Fragmentet Thora og nogle mindre Digte; af Dehlenschläger: St. Hansaftenspil, Aladdin, Stærkodder m. m. Forfatternes Levnetsløb ere meddeelte, ligesom ogsaa andre

Dplysninger, hvor disse syntes passende og enffelige: Disciplene ere gjorte bekjendte med det Vigtigste af den Danske Metrik og leilighedsviis øvede i at scandere Danffe Vers.

Femte Klasse (Samme). De ugentlige Etile have deels været af samme Veffaffenhed fom forrige Aar i 4de Klasse, deels Befvarelfer af frie Dpgaver; Overgangen har Læreren fegt at bane ved de Schemata, fom findes i Borgens Veiledning, 36te og 35te Lection. Rahbek om den Danffe Stiil er gennemgaaet. Dehlenschlægers Nordens Guder og Baldur hiin Gode ere læfte, det Vigtigste af Nordens Mythologie er meddeelt, og nogle Digte af den ældre Edda efter Finn Magnusens Oversøttelfe ere gennemgaaede.

Fjerde Klasse (const. Lærer Flemmer). Wolles „Regler og Bestemmelser for det Danffe Sprogs Orthographie samt for Interpunctionen“ er læst og repeteret, navnlig Sætningslæren og Interpunctionslæren. Holsts Profaiske Læfebog er benyttet til Læfeøvelser og Analyse. Den ugentlige Stiil er i Regelen bleven begyndt paa Skolen og fuldendt hjemme, afværlende snart Dictat af vansffeligere Stykker, snart en Fortælling efter Hukommelsen, snart en Oversættelfe fra Sydff eller Latin, og enkelte Gange naturhistoriffe Dpgaver efter Aftale med Læreren i Naturhistorie.

Tredie Klasse (Samme). Wolles Orthographie, Sætningslære og Interpunctionsregler ere læfte og repeterede. Holsts Profaiske Læfebog er benyttet til Læfeøvelser og Analyse. Den ugentlige Stiil er i Regelen ffreven paa Skolen; enkelte Gange er den begyndt paa Skolen og fuldendt hjemme. Afværlende Dictat, Gjengivelfe af en let Fortælling, Oversættelfe fra Sydff eller Latin, enkelte Gange en naturhistoriff Dpgave.

Anden Klasse (Samme). Bojesens „Kortfattet Danff Sproglære“ læst og repeteret, naar undtages ffidste Afsnit om Ordstillingen. Molbechs Danffe Læfebog er benyt-

tet til Dplæsning og Analyse; enkelte Gange er der fordret mundtlig eller skriftlig Gjengivelse af det Læste. I 2—3 Timer om Ugen er der skrevet Stil paa Skolen, afværende Dictat, Oversættelse af et i den Tydske Læsebog læst Stykke, eller Gjengivelse af en let Fortælling.

Første Klasse (Adj. Smith). Bojesens Grammatik er gennemgaaet indtil Ordstillingen med Forbigaaelse af de fleste Anmærkninger; dog have nogle af de senere Indkomne ikke kunnet naae saa vidt. Molbechs Læsebog er benyttet til Læseøvelser, Analysering, Efterfortælling og Udenadslæren. Af Holsts „Smaadigte til Udenadslæsning“ ere en deel oplæste og forklarede, og deraf adskillige lærte udenad. Der er skrevet to Stile om Ugen, mest efter Dictat, hvorved i Slutningen af Aaret Begyndelsen er gjort til at indøve Interpunctionen; dog have Disciplene ogsaa oftere gjengivet en let lille Fortælling eller oversat fra Tydsk.

Latin.

VII Cl og VI Cl. B (Rector). Livii Hist. lib. III; Ciceronis de Off. lib. II et III, Oratio pro lege Manilia; Virgillii Aeneid. lib. IV et VI, Horatii Odar. lib. III; desuden er ved en hurtig Repetition gennemgaaet Virg. Aeneid. lib. I, Horatii Epistolae et Odar. lib. II. To Stile ere skrevne om Ugen, nemlig een hjemme og een paa Skolen i to sammenhængende Timer; een Time om Ugen er anvendt til skriftlige Oversættelser efter Heinrichsens Opgaver.

VI Cl. A (Overlærer Hundrup). Ciceronis de Off. lib. I et II; Virgillii Aeneid. lib. I et II. Af Madvigs Grammatik er gennemgaaet Orddannelselæren og af Syntaxis § 462 til Enden samt 1ste og 2det Afsnit (§ 206—§ 430). Til Latinsk Stil var kun indrømmet to sammenhængende Timer, i hvilke der i Almindelighed skreves en Stil og tilslige rettedes den fra ferrige Uge samt en anden, der var

strevet hjemme; kun ganske enkelte Gange mundtlig Stiil. Henrichsens Materialier afbenyttedes.

Femte Klasse (Samme). Ciceronis Oratt. in Catilinam IV, pro lege Manilia et pro Ligario; Terentii Adelphi. Af Madvigs Grammatik er gennemlæst af den paradigmatiske Deel Kjønsreglerne og Ord-dannelseslæren, af Syntaxis fra § 300 til § 360. Latinsk Stiil 2 Gange om Ugen; een Stiil staves hver Uge hjemme og een paa Skolen efter Jørgerslevs Materialier.

Fjerde Klasse (Adj. Kruse). Cæsar's Comm. de Bello Gall. libri I—IV. Af Madvigs Grammatik Syntaxens første og andet Afsnit. Tre Timer ugentlig ere anvendte til Stiiløvelser, deels efter Trojets Exempelsamling, deels efter dicterede Exempler, og i Skoleaarets Slutning efter Jørgerslevs Materialier.

Tredie Klasse (const. Lærer Flemmer). Silfverbergs Latinske Læsebog. S. 1—40, saaledes at S. 1—17 stadigt er bleven benyttet til mundtligt at retrovertere fra Dansk til Latin. Af Madvigs Latinske Formlære er hele Bøiningsslæren læst og repeteret, dog saaledes, at de uregelmæssige Verber ikke ere læste i Sammenhæng, men kun medtagne succesfult under Læsningen. Af Syntaxen er der stadigt under Læsningen mundtligt meddeelt Oplysning om de vigtigste og almindeligste Regler, men Intet deraf er læst efter den større Grammatik.

Græsk.

VII Cl. og VI Cl. B (Rector). Herodoti Hist. lib. VII; Xenophontis Mem. lib. I et II; Homeri Odys. lib. X et XII; desuden repeteret Odys. lib. V et XI og Platonis Apologia Socratis et Crito. Af Madvigs Ord-bøiningsslære ere alle Hovedstykkerne gennemlæste. — Med de Disciple i VI

Cl. B., som ikke læse Hebraisk, er læst Odyss. lib. XV—XXIII incl.

VI Cl. A (Samme). Xenophont. Anab. lib. II—III cap. 4 incl.; Homeri Odyss. lib. VI—VIII vs. 294. Formlæren er gennemgaaet efter Blochs Grammatik.

Femte Klasse (Overlærer Hundrup). Xenophont. Anab. lib. I—III med stadige Henviisninger til Madvig's Ordfoiningslære. Af Blochs Grammatik ere de vigtigste Partier repeterede.

Fjerde Klasse (Adjunct Smith). Lunds Læsebog, 1ste Cursus, størstedels med tilhørende Danske Exempler, og af 2det Cursus S. 101—106. Tregders Grammatik, hvori dog Alt, hvad der ikke angaaer den Attiste Dialekt, og adskilligt Andet er forbigaaet.

Hebraisk (const. Lærer Dohn).

VII Klasse. Genesis Cap. I—XXI incl. og Formlæren efter Whittes Grammatik.

VI Cl. B. Genesis Cap. XXI ad finem; Repetition af de 20 første Capitler og Whittes Grammatik.

Religion (Adj. Kruse).

VII Cl. og VI Cl. B. Hele Fogtmann's Lærebog og Herslebs større Bibelhistorie. Matthæi Evangelium i Grundsproget fra Cap. 18 til Enden, samt Capp. 1—12. Denne første Deel af Evangeliet maatte læses for to Dimittenders Skyld, som, indkomne fra en anden Skole i overste Klasse, ikke før havde læst dette Evangelium.

VI Cl. A. Fogtmann's Lærebog § 115 til Enden. Hele Herslebs større Bibelhistorie er repeteret. Bibellæsning: Matthæi Evangelium Cap. 20 til Enden.

Femte Klasse. Fogtmann's Lærebog fra Pligterne mod Gud til § 115. Herslebs større Bibelhistorie fra 3die

Periode i det Israelitiske Folks Historie til Udsigten over det Nye Testaments Bøger. Vibellæsning: Johannes's Evangelium Cap. 12 til Enden.

Fjerde Klasse. Valles Lærebog Cap. 1—3, Sacramenterne og 8de Capitel. Herslebs større Bibelhistorie fra 4de Periode i N. T.s Historie til Enden. Vibellæsning: Marci Evangelium Cap. 10 til Enden.

Tredie Klasse. Valles Lærebog Cap. 6—8. Herslebs større Bibelhistorie fra 6te Periode i G. T.s til 3die Periode i N. T.s Historie. Vibellæsning: Marci Evangelium forfra til Cap. 9.

Anden Klasse. Valles Lærebog Cap. 1—4. Herslebs større Bibelhistorie forfra til 5te Periode.

Første Klasse. Hele Herslebs mindre Bibelhistorie. Luthers lille Katechismus.

Historie (Adj. Friis).

Syvende Klasse. G. Webers Lærebog i Verdenshistorien forfra til Aaret 1700.

VI Cl. B. Den gamle Historie efter Weber, Fædrelandets efter Allen, Middelalderens og den nyere Historie efter Kosfods Udtog af Verdenshistorien.

VI Cl. A. Den gamle Historie efter Weber samt Bohrs Lærebog i den nyere Historie fra Aaret 1648 til Enden.

Femte Klasse. Fra Preussens til Englands Historie efter Kosfods Udtog af Verdenshistorien.

Fjerde Klasse. Fra Danmark til Frankrig efter samme Lærebog.

Tredie Klasse. Den gamle og det Græske Keiserdommes Historie efter samme Lærebog.

Anden Klasse. Middelalderens og den nyere Historie efter Kosfods fragmentariske Lærebog ved Thrige.

Første Klasse. Den gamle Historie efter samme Lærebog.

Geographie.

VI Cl. B (Adj. Friis). Hele Geographien efter Ingerslevs Lærebog

VI Cl. A (Samme). Hele Geographien efter samme Lærebog.

Femte Klasse (Adj. Erslev). De fremmede Verdensdele efter samme Bog.

Fjerde Klasse (Samme). Hele Europa, med Undtagelse af Danmark, efter samme Bog.

Tredie Klasse (Samme). Samme Bog fra S. 41 til Italien (dog undtages Danmark, Spanien og Portugal).

Anden Klasse (Samme). Hele Thriges Geographie.

Første Klasse (Samme). Thriges Geographie til Asien i 4de Uffnit.

Mathematik (Overlærer Broager).

VII Klasse. Den hele Arithmetik efter Broagers Lærebog og Geometrien efter Ramus til de regulaire Polygoner.

VI Cl. B. Den hele Geometrie efter Mundt (to Disciple efter Bergs Geometric) og den hele Arithmetik efter Broagers Lærebog (to Disciple efter Bergs).

VI Cl. A. Læren om Rodstørrelser, Uddrag af Quadrats- og Cubikrod, arithmetiske og geometriske Rækker, Logarithmer, Ligninger af anden Grad efter Broagers Lærebog; Geometrien efter Ramus til de regulaire Polygoner.

Femte Klasse. I Arithmetiken de hele Tals Theorie og Læren om Rodstørrelser efter Broagers Lærebog, i

Geometrien 1ste Affnit og det Halve af 2det Affnit af Ramus's Geometric.

Fjerde Klasse. I Arithmetik Eigninger, Proportioner, Restregning og det Halve af Læren om hele Tal efter Broagers Lærebog; i Ramus's Geometric 1ste Affnit.

Tredie Klasse. De fire Species, Talsystemer, Profr og Eigninger efter Broagers Lærebog.

Naturhistorie (Udj. Erster).

VI Cl. A. Hele Zoologien og Botaniken efter Drejer og Bramsen samt Petit.

Femte Klasse. Indledning til Zoologien med specielt Hensyn til Mennesket, de lavere Dyr — Alt efter Manuscript.

Fjerde Klasse. Hvirveldyrene efter Drejers og Bramsens mindre Lærebog; de lavere Dyr efter Manuscript.

Tredie Klasse. Hvirveldyrene efter samme Lærebog.

Anden Klasse. Pattedyrene og Fuglene efter samme Lærebog.

Første Klasse. Almindelig Oversigt over de tre Naturriger, tildeels efter Krøyers Lærebog for de første Begyndere.

Naturlære (Overlærer Broager).

VII Klasse. Naturlærens mechaniske Deel af H. C. Ørsted (Udg. 1844), hele Vogen.

Lydsf.

VI Cl. B (Rector). Hjorts Lydsf Læsebogs poetiske Deel S. 1—124, sammes Grammatik. I den sidste Deel af Skoleaaret ere de fleste Timer anvendte til mundtlig Oversættelse fra Dansk til Lydsf.

VI Cl. A (Overlærer Broager). Goethes Faust 1ste Deel og de sværeste Stykker af Hjorts Læsebog.

Femte Klasse (const. Lærer Dohn). Hjorts Læsebog (2det Uplag) den prosaiske Deel S. 252--87 og 326--411. Sammes større Grammatik (4de Udgave) Formlæren S. 3--117, Syntax 93--117 og 148--169. Efter Lorenzens Stiilovælsler er skrevet en Stiil om Ugen, og i det sidste Halvaar er desuden som oftest en Time om Ugen anvendt til skriftlig eller mundtlig Oversættelse paa Skolen efter samme Bog.

Fjerde Klasse (Samme). Samme Læsebogs poetiske Deel S. 8--82 og prosaiske Deel S. 234--64. Samme Grammatik: Formlæren S. 1--78 og Syntax S. 141--69. En Stiil om Ugen efter Lorenzen.

Tredie Klasse (Samme). Samme Læsebogs prosaiske Deel S. 21--40 og 87--117. Samme Grammatik (5te Udg.) S. 17--63. En Stiil om Ugen efter Wolles Materialier.

Anden Klasse (const. Lærer Flemmer). Rungs 2ydsste Læsebog S. 95--151 og S. 169--191. Hjorts fortættede 2ydsste Eproglære (3die Udg.) er læst og repeteret. Imod Slutningen af Aaret mundtlig Oversættelse fra Dansk paa 2ydst af Begyndelsen af det daglige Pensum.

Første Klasse (Udj. Smith). Rungs Læsebog S. 1--23 og 34--94. Det Læste er for en Deel gjengivet i Oversættelse fra Dansk til 2ydst. Efter Hjorts lille Grammatik er læst og indøvet: Artiklerne, Hjelpeverberne og begge Conjugationer, Pronominerne, Præpositionernes Styrelse, Substantivernes Declination.

Frank.

VI Cl. B (const. Lærer Dohn). Berrings Études lit-

téraires (1844) S. 227—377. Abrahams's Grammatik (2den Udg.) Formlæren og de vigtigste Regler i Syntaren.

VI Cl. A (Overlærer Broager). Den poetiske Deel og de sværere Stykker af Borrings Études littéraires.

Femte Klasse (const. Lærer Dohn). Samme Bog S. 1—20, 167—86, 222—27 og 239—52, samt Borrings Læsebog for Mellemklasserne (6te Udg.) S. 116—219. Af Abrahams's Grammatik er gennemgaaet Voiningslæren, undtagen Verberne, samt Orddannelseslæren og de 5 første Capitler af Syntaren. Til Indøvelse af Grammatiken er oversat nogle Stykker af Lassens Stiiløvelser, 2det Affnit.

Fjerde Klasse (Samme). Borrings Læsebog for Mellemklasser S. 74—157. Abrahams's Grammatik: Voiningslæren og Orddannelseslæren. Til Stiil er benyttet samme Bog som i 5te Klasse.

Tredie Klasse (Samme). Samme Læsebog S. 1—59 og 74—90. Samme Grammatik: Voiningslæren undtagen S. 47—61. To à tre Stile om Maanedens efter Lassens, 1ste Affnit.

Anden Klasse (Samme). Borrings Manuel (6te Udg.) S. 6—93. Abrahams's Grammatik §§ 49—54 og 88—126 incl.

Udtog af Skolens Regnskab for Tidrummet fra 1ste April 1851 til 31te Marts 1852.

	Rbb.	St.
Samtlige Indtægter have beløbet sig til	32896	51½
Udgifterne	30889	24¼
Beholdning	2007	27¼

Indtægterne have været følgende:

	Rbd.	Gr.
1. Renter af Skolens Capitalformue (15975 Rbd.) samt af Obligationer som Godtgjærelse for Hartkornsegalisationen (700 Rbd.), efter Afdrag af Krigsskatten	625	30
2. Fordebogs-Indtægter (251 Rdr. 5¼ Skp. Vgg)	772	26
3. Huusafgifter.	27	80
4. Tiende-Indtægter	8691	52½
5. Fordebogs- og Tiendeafgifter, som ere indbetalte indtil 31te Marts 1852 efter den i samme Aar satte Capitalstart for Afgrøden for Aaret 1851	11261	43
6. Jordskyld	9	50
7. Indtægter af Kirker og Præstekald	732	13
8. Skolecontingenter (Skolepenge, Lys- og Brændepenge, Indskrivningspenge)	1245	80
9. Indtægter af Duebrødre Hospital	8537	"
10. Fra Universitetet	84	"
11. Forskjellige Indtægter.	62	60
12. Beholdning efter forrige Regnskab	48	35
13. Indtægt ifølge en Decisionspost ved sidste Regnskab.	"	2
14. Tilbagebetalt Vageforsud	100	"
15. Tilfud fra den almindelige Skolefond	541	18
16. Krigsskat af Skolens Lærere	157	42
Tilsammen	32896	51½

Udgifterne have været følgende:		Rbd.	St.
1.	Gager til Skolens faste og konstituerede Lærere	6616	64
2.	For Timeundervisning og Extratimer . .	790	39
3.	Pensioner	1379	28
4.	Tilfud til Bibliotheket og videnskabelige Apparater	576	12
5.	Til Bygningernes Vedligeholdelse	608	40
6.	Til Inventariets Vedligeholdelse og Forsøgelse, indbefattet Udgifter til Svømmebroen	292	76½
7.	Brændselsfornödenheder og Belysningsudgifter	344	64
8.	Skatter og Afgifter (Deraf Krigsskat 582 Rbd. 51½ f.)	1435	29½
9.	Krigsskat af Skolens Lærere	157	42
10.	Regnskabsførerens Procenter og andre Udgifter i Anledning af Regnskabet	502	34
11.	For Skoleopvartningen	124	"
12.	Reengjøringsudgifter	55	40
13.	Porto, Protokoller og Skrivematerialier .	58	16
14.	Programmer og Skolehøitideligheder . .	127	57
15.	Extraordinaire Udgifter	119	74
16.	Udgift ifølge en Decisionspost ved sidste Regnskab	"	80
17.	Bevilget Gagesorfud	200	"
18.	Afgivet Dversfud til den almindelige Skolefond	17500	"
Tilsammen		30889	24½

Stipendiefondens Capitalformue beløber sig til 14352 Rbd. 36 β , hvoraf Renten for Finantsaaret 1851—52 med Fradrag af Krigsskatten udgjorde 541 Rbd. 94 β . Desuden havde Stipendiefonden den 31te Marts d. N. indestaaende i Byens Sparekasse 748 Rbd. 95 β . — Beneficierne for Skoleaaret 1851—52 ere ved Ministeriets Resolution af 17de November s. N. fordeelte saaledes:

1. Høieste Stipendium, 50 Rbd.: N. G. Elberling og N. F. Schondel.

2. Mellemste Stipendium, 35 Rbd.: N. G. Hansen, J. Ernst, P. D. I. Reinhardt, P. J. Jeanson og G. N. Fabritius de Tengnagel.

3. Laveste Stipendium, 20 Rbd.: I. D. F. Mathiesen, P. H. Heegaard, E. L. Rørdam, B. St. Hansen, N. Frisk, G. J. Pech, P. W. G. Hansen og F. L. Christensen.

4. Fri Underviisning: J. H. W. G. Walloe, og som extraordinære Gratister de forhenværende Disciple i Slagelse lærde Skole: H. P. G. Freisleben, J. J. N. Møller, Fr. Wilhelm Elberling (Nr. 35), Frederik W. Elberling (Nr. 33) og E. D. G. Schondel.

5. Underviisning mod nedsat Betaling: B. H. I. Fich, H. G. Olsen, N. Nielsen, N. W. A. Jensen, G. N. Kringelbach og G. J. G. Lund.

Endvidere har Ministeriet under s. D. bevilget, at der endnu for indeværende Skoleaar maatte af Stipendiefondens overflødende Renter udredes Skolecontingenterne for Disciplene B. H. I. Fich og H. G. Olsen; samt bestemt, at den for Disciplene N. W. A. Jensen, N. Nielsen og G. N. Kringelbach estergivne Deel af Betalingen (10 Rbd. for hver) ligeledes udredes af Stipendiefondens Renter.

De to Portioner af det Moltkeste Legat for Embedsmænds Børn, der gaae i Roeskilde Kathedralskole, ere, som i

førrige Program bemærket, tillagte Disciplene L. D. F. Mathiesen og L. E. Rordam.

Skolebibliotheket er siden sidste Programs Udgivelse blevet forøget med følgende Bøger:

- N. C. L. Abrahams, Kort Omrids af den tydske Litteraturs Historie. Kbhvn. 1852. 8.
- Aktstykker til Nordens Historie i Grevefeidens Tid. Samlede og udgivne af Fyens Stifts litteraire Selskab. 1ste og 2det Hefte. Odense 1850—51. 4.
- K. Aldenhoven, Ueber den Virgilischen Fatalismus. Rasteburg 1850. 4. (Progr.)
- Antistessvigholstenste Fragmenter. 9de Hefte. (Art 1—8). Kbhvn. 1851. 8.
- H. S. Arentz, Om Functionen Γm , især med Hensyn til dens numeriske Evaluation. Christiania 1850. 4. (Progr.)
- L. A. Becker, Orion. II, 2. Kbhvn. 1851. 8.
- W. A. Becker, Handbuch der Römischen Alterthümer, fortgesetzt von J. Marquardt. III, 1. Leipzig 1851. 8.
- C. H. A. Bendtsen, Forholdet mellem den klassiske Oldtids og Christendommens Moral. Kbhvn. 1851. 8. (Progr.)
- P. C. Berg, Lærebog i den spheriske Trigonometri. Kbhvn. 1852. 8.
- G. Bernhardt, Grundriss der Griechischen Litteratur. Zweite Bearbeitung. 1ster Th. Halle 1852. 8.
- F. C. C. Birch, Efterretn. om Horsens lærde Skole for Skoleaaret 1850—51. Horsens 1851. 8. (Pr.)
- J. Bjerregaard, Om Digtearterne. Efter Dieckhoffs Poetik. Fredericia 1851. 8.
- (— —), Exempelsamling til Indøvelse af Dansk Verslæres Elementer. Ibid. 1851. 8.
- H. H. Blache, Bidrag til Besvarelsen af det Spørgsmaal, om der paalægges Disciplene mere end tilbørligt Arbejde. Aarhus 1851. 8. (Pr.)
- P. Bobertag, Ueber Stellung und Methode des mathematischen Unterrichtes auf Gynnasien. Rasteburg. 1848. 4. (Pr.)

- A. Böckh, Die Staatshaushaltung der Athener. 2te Ausg. Hr. Bd. nebst Verbesserungen u. Nachträgen. Berlin 1851. 8.
- H. G. Bohr, Efterretn. om det von Westenffe Institut for Skoleaaret 1850—51. Kbhvn. 1851. 8. (Pr.)
- E. F. Bojesen, Aristoteles's Statslære. 1ste D. Kbhvn. 1851. 8. (Pr.)
- F. C. Bornemann, To Afhandlinger til den danske Arveret. Kbhvn. 1851. 4. (Pr.)
- T. Bromme, Atlas zu A. v. Humboldt's Kosmos. 1ste--3te Liefer. Stuttgart 1851—52. Tverfol.
- J. G. Burman Becker, Geschlechts-Register der Familie Becker. Kopenhagen 1847. 4. (Gave fra Forf.)
- Cicero's Reden gegen L. Sergius Catilina u. für P. Cornelius Sulla. Erklärt von K. Halm. Leipzig 1851. 8.
- A. D. Cohen, Krigen 1848, 1849, 1850 og de Faldnes Minde. Odense 1850—51. 4.
- A. Crone, Bistop J. Madsen Beiles Visitatsbog. Odense 1851. 8. (Pr.)
- Danske Magazin, 3die Række. IV, 1. Kbhvn. 1852. 4
- Dantes Inferno, de 7 første og den 33te Sang oversatte af C. Müller. Christiania 1851. 8. (Pr.)
- S. Egilssyni, Skólaskýrsla fyrir Reykjarvíkur lærða skóla árið 1848—49. 8.
- Eh. H. Erslew, Forfatter-Lexicon. 13de Hefte. Kbhvn. 1851. 8.
- J. E. Ersch und J. G. Gruber, Allgemeine Encyclopädie der Wissenschaften und Künste. I, 52 und 53 Th.; II, 28 Th. Leipzig 1851. 4.
- J. C. Espersen, De excerptis et fragmentis aliquot Appiani commentatio. Kbhvn. 1851. 8. (Pr.)
- H. F. J. Estrups Samlede Skrifter. I—III. Kbhvn. 1851. 8.
- A. K. Fabricius, Lærebog i Danmarks, Norges og Sverrigs Historie. Kbhvn. 1852. 8.
- F. E. Feldbausch, Zur Erklärung des Horaz. 1stes Bdch. Heidelberg 1851. 8.
- H. M. Flemmer, Indbydelseskrift til den offentlige Examen i Frederiksborg lærde Skole i Juli 1851. Kbhvn. 8.
- Forelæsninger og Övelser ved Kjöbenhavns Universitet fra

den 1ste November 1851 til den 29de Februar 1852 og fra den 1ste Marts til den 9de Juni 1852. Kbhvn. 8.

- I. B. Friedreich, Die Realien in der Iliade und Odyssee. Erlangen 1851. 8.
- E. G. Geijers Samlade Skrifter. Förra Afdelningen 1—3 Bd., Sednare Afdel. 1—2 Bd. Stockholm 1849—51. 8.
- M. Hammerich, Oversigt over de ni sidste Skoleaar i Borgerdydskolen paa Christianshavn. Kbhvn. 1851. 8 (Pr.)
- L. Helweg, Den Danske Kirkes Historie efter Reformati=onen. 2det Uffn. Kbhvn. 1851. 8.
- K. F. Hermann, Lehrbuch der griechischen Antiquitäten. III Th. 2te Hälfte. Heidelberg 1852. 8.
- Rgl. Danst Hef= og Stats=Calender for Aaret 1852. Kbhvn. 4.
- H. Holmboe, Nogle Forandringer ved og Tillæg til Langes græske Grammatik. Bergen 1850. 8. (Pr.)
- W. Hornbostel, Ueber die von Demosthenes in Sachen des Apollodor verfaßten Gerichtsreden. Rakeburg 1851. 4. (Pr.)
- D. N. Hovgaard, Det attiste Retsvæsen med Hensyn til Religionsforsæelser. Aarhus 1851. 8. (Pr.)
- N. von Humboldt, Kosmos. III, 2. Stuttg. u. Tübingen 1851. 8.
- N. E. Hunderup, Biographiske Efterretninger om philologiske Candidater, 2det Hefte. 2) Broager, Beviis for Euclids 11te Ariom. Roskilde 1851. 8. (Pr.)
- J. C. Jahn, Neue Jahrbücher für Philologie u. Pädagogik. LX, 4. Leipzig 1850. 8.
- N. Kjærboelling, Danmarks Fugle. 3die Hefte. Kbhvn. 1852. 8.
- G. Klemm, Allgemeine Cultur=Geschichte der Menschheit. 9ter Bd. Leipzig 1851. 8.
- J. G. Kohl, Reisen in Dänemark und den Herzogthümern Schleswig und Holstein. I—II. Leipzig 1846. 8.
- J. G. F. Tengnick, Genealogier over adelige og borgerlige Familier med Tillæg Kbhvn. 1851. 8.
- —, Om Uddrag af Ministerialbøger. Kbhvn. 1851. 8. (Foræret af Forf.)
- Lister over Examen Artium i Aaret 1851. Kbhvn. Fol.

- Liste over Anden Examen i Aaret 1851. Kbhvn. Fol.
- G. F. W. Lund, Bidrag til Fortolkningen af nogle Steder i Ciceros Cata major og Lælius. Nykjöbing 1851. 8. (Pr.)
- Th. B. Macaulay, Englands Historie fra Jacob den Andens Thronbestigelse. Paa Dansk ved W. Bau-ditz. I, 1. Kbhvn. 1852. 8.
- J. H. Mansa, Kort over Als. Kbhvn. 1851.
- Emm. Le Maout, Botanique. Paris 1852. 8.
- C. Molbech, Digteren N. W. Schack Staffeldt. Et bio-graphiskt Udkast. Kbhvn. 1851. 8.
- S. C. Müller, Den Hellige Skrift i Udtog. Kbhvn. 1852. 8.
- J. Musæus, Prolegomena til en vordende Lovgivning ang. Religionsvæsenet. Arendal 1840. 8. (Foræret af Forf.)
- , Om den forestaaende Sammentkomst af Filo-soger og Skolemænd fra de 3 nordiske Riger. Skien 1851. 4. (Pr.)
- J. P. Mynster, Den christne Kirkes Stiftelse. Hauniæ 1852. 4. (Progr.)
- , Blandede Skrifter. I, 1. Kbhvn. 1852. 8.
- Oversigt over det kgl. danske Videnskabernes Selskabs For-handlinger i Aaret 1851 Nr. 3—6. Kbhvn. 8.
- F. Passow, Handwörterbuch der Griechischen Sprache. Neu bearbeitet. II, 4—5. Leipzig 1851. 8.
- J. S. Paulli, Dr. Niels Hemmingsens Pastoralthologie. Kbhvn. 1851. 8.
- A. Pauly, Real-Encyclopädie der classischen Alterthums-wissenschaft. I—VI Bd. Stuttgart 1839—52. 7 Boff. 8.
- C. Puggaard, Möens Geologie populært fremstillet. Kbhvn. 1851. 8. (Foræret af Forf.)
- C. Rami Commentatio de principio variationis constantium arbitrariarum. Hauniæ 1851. 4. (Progr.)
- C. Ramus, Analytisk Mechanik. Kbhvn. 1852. 4.
- C. V. Rimestad, Efterretn. om Borgerdydskolen i Kjöhenvavn for Skoleaaret 1850—51. Kbhvn. 1851. 8. (Pr.)
- J. L. Runebergs Samlade Skrifter. Ista Bd. Örebro 1851. 8.
- S. N. Schmidt, Slesvig's Land og Folk. 1ste—3die Hefte. Alabenraa 1851—52. 8.

- H. Schmith, Nordisk Mythologie. Et Brudstykke. Kolding 1851. 8. (Pr.)
- K. F. R. Schneider, Handbuch der Erdbeschreibung und Staatenkunde. 1ste—24te Liefer. Glogau und Leipzig 1846—52. 8.
- J. F. Schouw, Prøver paa en Jordbeskrivelse. Kbhvn. 1851. 8.
- , Danst Tidskrift Nr. 26—27. Kbhvn. 1851. 8.
- H. P. Selmer, Nekrologiske Samlinger. II, 3. Kbhvn. 1851. 8.
- Sophokles. Erklært von F. W. Schneidewin. 1s u. 3s Bdch. Leipzig 1849—51. 8.
- Statistisk Tabelværk. Ny Række, 2det og 3die Bd. Kbhvn. 1851. 4.
- Suidae Lexicon Graece et Latine. Recensuit G. Bernhardy. Tom. II fasc. IX. Halis 1851. 4.
- J. M. Thiele, Thorvaldsen i Rom. I. Kbhvn. 1852. 8.
- A. Thiers, Histoire du Consulat et de l'Empire. 41e—52e Livr. Bruxelles 1847—51. 8.
- C. A. Thortsen, Efterretn. om Randers lærde Skole for Skoleaaret 1850—51. Randers 1851. 8. (Pr.)
- S. B. Thrige, Efterretn. om Haderslev lærde Skole i Skoleaaret 1850—51. Haderslev 1851. 8. (Pr.)
- Tidskrift för Litteratur. Utgifven af C. F. Bergstedt. 1851. 1—9 Häftet. Upsala och Stockholm. 8.
- P. H. Tregder, Efterretn. om Aalborg Kathedralskole i Skoleaaret 1850—51. Aalborg 1851. 8. (Pr.)
- F. E. Vibe, Brudstykke af Forelæsninger over den Helleniske Litteraturhistorie. Christiania 1850. 8. (Pr.)
- W. Vollmer, Vollständiges Wörterbuch der Mythologie aller Völker. 2te Aufl. Völlig umgearbeitet von Kern. Stuttgart 1851. 8.
- W. Wackernagel, Geschichte der deutschen Litteratur. 1ste Abth. Basel 1851. 8.
- H. K. Whitte, Bør Rønne lærde Skole nedlægges? Rønne 1851. 8. (Pr.)
- F. W. Wiche, Efterretn. om Slagelse lærde Skole for Skoleaaret 1850—51. Kbhvn. 1851. 8. (Pr.)
- C. Wille, Kort Oversigt over den tydske Syntax. Viborg 1851. 8. (Pr.)
- I. I. A. Worsaae, Minder om de Danske og Nordmændene i England, Skotland og Irland. Kbhvn. 1851. 8.

C. L. E. Zander, Andeutungen zur Geschichte des Römischen Kriegswesens. 2te Fortsætz. Rastenburg 1849. 4. (Pr.)

(— —), Quibus e fontibus Joannes Zonaras haurerit annales suos Romanos. Ibid. eod. 4. (Pr.)

H. C. Orsted's Samlede og efterladte Skrifter. 3die—8de Bd. Kbhvn. 1851—52. 8.

Desuden har Skolen modtaget en Samling Programmer fra forskjellige Preussiske Skoler for Aaret 1856.

Da den syvende Klasse blev oprettet fra Begyndelsen af dette Skoleaar, blev ogsaa Underviisningen i Naturvidenskaben indført; men da den fornødne Plads dertil ikke var at tilveiebringe i den egentlige Skolebygning, blev det efter Rectors Forslag og flere Forhandlinger med Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet ved Stiftsøvrighedens Skrivelse af 4de October f. A. fastsat, at en Sal i den øverste Etage af Rectorboligen skulde anvendes til Brug for Skolens physiske Apparat og til den dertil hørende Underviisning. Denne Sal er nu efterhaanden bleven indrettet dertil og forsynet med det fornødne Inventarium, navnlig Bord og Bænke og to store Skabe med Glasdøre for den øverste Deel. Fremdeles har Skolen ifølge Ministeriets Foranstaltning erholdt følgende Instrumenter tilsendte:

1. En Vægtstang af Messing, der kan bruges som cens og toarmet.
2. Gardans Lampe paa Mahogni Stativ.
3. Polygon til Læren om Tjngdepunktet.
4. Skraaplan med Vogn og Lodder.
5. Hydrostatisk Vægt.
6. Granvægt med Underafdelinger.
7. Tridseværl, bestaaende af Blokke med 1, 2 à 3 Løb samt høi Galge.

8. Skruue uden Ende med Vinde.
9. Skruuepresse af Mahogni.
10. Tolv Vægtlodder med Kroge.
11. Et Vaterniveau (Niveau à bulle d'air).
12. Noniusmodel.
13. En Marmorplade med Elphenbeensflugle.
14. Samkvembhavende Rør paa Mahogni Stativ.
15. Paskals Vaser.
16. En Cylinder med fluttende Hylster.
17. En Glydevægt i Foderal.
18. En Glas cylinder dertil.
19. Et Haarrørs=Apparat.
20. Convergerende Plader af Glas med Charnier.
21. Sex Pund Nyægsølv.
22. Et Barometer med Spidsindstilling samt Thermometer.
23. En Luftpompe med to Klokker.
24. Blæsesprængningsglas dertil.
25. Faldrøret til det lufttomme Rum.
26. En Trykpompe med Vindhjedel.
27. To Hæverter af Glas.
28. To Cartesiaanske Djævle i Glas.
29. Et Tantalusbæger.
30. To Hanemodeller af poleret Træ, hvorved Luftpompehanen og Firegangshenen vises i Gjennemsnit.
31. Et Blikrør med Stemmegaffel til Lydlæren.
32. Et elliptisk Kar til Volgebevægelsen, af hvidt poleret Træ.
33. En Spirituslampe af Glas med Messingrør.
34. Et Planetarium.
35. Et Brædt med 20 Stykker forskjelligt Værktøi.

36. Archimedes's Skruer af Iakeret Vlik.
37. Faldmaskine efter Atwood med Klokkependul og tilhørende Lodder.
38. En Centrifugalmaskine med Tilbehør.
39. Ørsted's Apparat til at vise Vandets Sammentrykning.
40. Et Apparat til at vise Principet for Brahma's Vandtrykspresse.
41. Alkoholometer efter Spendrup i Foderal.
42. Barometerrør med Jernhane og Glasstop.
43. En Flaske til Luftveining.
44. Magdeburger Halvkugler.
45. Et Monochord.
46. Klangfigurplader med Bue, en rund og en firkantet.
47. Ohladnis Tonemaaler.
48. En Farveskive med Snurre.
49. Berzelius's Spirituslampe.
50. Herons Vandspring.

Allerede tidligere var Skolen i Besiddelse af en Elektriseermaskine med adskillige dertil hørende Apparater (saasom en Isoleerskammel, en Conductor m. m.), hvilke Gjenstande for omtrent 30 Aar siden ere forærede til Skolen af senere afdøde Mad. Røstede, Gjestgiverinde i Prindsen i Roeskilde. — 3 Aar har Skolen ved Gave af Captain Sveistrup erholdt 5 Elphenbeenskugler til Forsøg over Elasticiteten.

Det naturhistoriske Museum.

Det vil af forrige Skoleaars Program erindres, at Ministeriet for Kirke- og Underviisningsvæsenet under 18de December 1850 har bevilget Skolen 200 Rbd. til en zoologisk Samlings Anlæggelse, og at det tillige har paalagt Universitetets zoologiske Museum for denne Sum at anskaffe en saadan Samling til Skolen i Løbet af 3 Aar. Ved Hr. Prof. Steenstrups særdeles Velvillie har Skolens Museum i denne Anledning atter i Aar modtaget endeel smukke zoologiske Stykker; men der mangler endnu for omtrent 20 Rbd., da den af Ministeriet fastsatte Tid til Samlingens Fuldstændiggjørelse først udløber med Marts Maaned 1853. Skolens Museum har desuden faaet en betydelig Tilvært ved en Mængde Gaver, iblandt hvilke især maa fremhæves en Samling af 116 indenlandske Fugle med tilhørende Glasstabe, der ere blevne skjenkede til Skolen af Hr. Cancellieraad Mohr, Godsforvalter paa Ballo Stift.

Uagtet de Midler, der skulle anvendes til en Grundvold for Samlingen, ikke alle ere blevne opbrugte, vil det maastee være passende i et Par Linier at give en Oversigt over Museet i det Hele.

Skolens Museum bestaaer af henved 1800 Stykker, der tjene til at oplyse deels Natursystemet og deels vort Fædrelands Naturforhold. Det indeholder derfor en stor Mængde indenlandske Naturgjenstande, og i enkelte Retninger, f. Ex. med Hensyn til Forsteninger og geognostiske Stykker, ligesom ogsaa med Hensyn til Fugle og Conchylier er Fædrelandet særdeles godt repræsenteret.

Af disse Gjenstande ere:

- c. 250 Stykker for 1850 sendte fra Universitetets mineralogiske Museum.

100 Stykker for endeel Aar siden kjøbte af afdøde Overlærer Hage.

c. 300 Stykker i Aar og i forrige Aar blevne sendte fra Universitetets zoologiske Museum.

c. 1100 Stykker i Aar og i forrige Aar indkomne ved Gave.

Med Hensyn til de Afdelinger af Natursystemet, hvorunder de forskjellige Stykker henhøre, da bestaaer Samlingen for Tiden af:

11 udstoppede Pattedyr.

89 udstoppede Fugle.

25 Krybdyr.

10 Amphibier.

20 Fiske.

Foruden 5 Skeletter, 36 Cranier og endeel andre Præparater, samt 90 Fugleæg.

330 Arter af Conchylier i 550 Individuer.

20 Bløddyr i Spiritus.

60 Straaledyr, tørrede.

13 — i Spiritus.

200 Leddyr, tørrede.

50 — i Spiritus.

Et Herbarium.

150 oryktognostiske Stykker.

230 Steenarter.

280 Forsteninger.

Med Hensyn til de i dette Skoleaar indkomne Gaver maa først nævnes:

Hr. Cancellieraad Mohrs Samling af indenlandtske Fugle, der tilligemed to smukke dertil hørende Glasfabe stjendedes til Skolen under 19de Febr. 1852. Af disse Fugle ere nogle blevne udstudte, fordi de vare mølædte, og andre, fordi de vare i Doubletter; men disse sidste ville

i Overensstemmelse med Giverens Ønske om kort Tid blive erstattede med Exemplarer af saadanne indenlandste Arter, som mangle i Samlingen. De tilbageblevne Stykker udgjøre imidlertid en saa talrig og smuk Række af indenlandste Fugle, at kun saa af vore Skoler ville kunne vise Magen dertil, og Hr. Cancellieraaden har ved at skjenke sin Samling til en offentlig Skole givet et saa smukt Exempel, der vistnok burde opfordre de mange Fuglesamlere her i Landet til Efterlignelse. De Fugle af Samlingen, der ere blevne opstillede i Museet, henhøre til Slægterne:

- 1) Aquila 2) Falco 3) Astur 4) Milvus 5) Buteo 6) Strix.
- 7) Turdus 8) Cinclus 9) Sylvia 10) Caprimulgus 11) Alauda 12) Emberiza 13) Fringilla 14) Corvus 15) Pica 16) Garrulus 17) Nucifraga 18) Alcedo.
- 19) Cuculus.
- 20) Columba.
- 21) Charadrius 22) Vanellus 23) Machetes 24) Scolopax 25) Cygnus 26) Anser 27) Anas 28) Mergus 29) Podiceps 30) Alca.

Sil de ved Transporten af denne Samling foranledigede Udgifter, ligesom ogsaa til de ved Opstillingen nødvendige Forandringer har Ministeriet bevilget en Sum af 50 Rbd.

Endvidere har Hr. Cancellieraad Nohr med Skrivelse af 21de Nat tilsendt Skolens Rector 73 Stykker Forsteninger, som ere samlede i Kalkbrudet ved Herfølge, med Anmodning om at anvende dem til Forøgelse af Skolens Naturaliesamling. Disse Forsteninger henhøre til Slægterne Ostrea, Terebratula, Echinus, Ananchytes, Ophiomorpha.

Museet har dernæst modtaget fra:

Hr. Overlærer Andersen: en flegem Orthoceratit og en Echinit.

Discipel B. Arends: et Par Ornefløer.

Discipel Chr. Baagøe: Røden af *Sylvia hippolais*, Ægget af Bekkafinen, en udstoppet Flodskilpadde (*Emys floridana*?) samt 11 Arter af Conchylier.

Hr. Tobakfabrikør Bang: en udstoppet Tornsfade (*Lanius minor*) og en udstoppet Grønspætte (*Picus viridis*), nogle Fugleffind og nogle Fugleæg, hvoriblandt Paafuglens (*Pavo cristatus*).

Hr. Student C. Bloch: en Række af 16 Arter af Conchylier, en Korall og 3 Dvartsarter.

Froken Voldt: en brasiliansk Abe (*Chrysothrix sciurea*) og en Snog (*Coluber* sp.?) fra Brasilien.

Hr. Coffardicaptain Broberg: Grene med Blomster og Frugter af Kaffe træet (*Coffea Arabica*) fra Brasilien.

Discipel Gappel: en Muldvarp (*Talpa Europæa*) og en Flintøre.

Discipel F. Christensen: Æg af Raagen (*Corvus frugilegus*).

Hr. Conservator Conradsen: Maven af en nyfødt Kalv, Ægget af Rypen (*Tetrao Reinhardtii*) fra Gronland, en Tangsnarre (*Spinachia vulgaris*), en Korall (*Flabellum pavoninum*), et Svæg (*Liagora* sp.?) og 2 Exempl. af *Janthina* sp.? med Dyr fra Middelhavet.

Disciple i Skolen: et udstoppet Pungdyr (*Phalangista lemurina*) fra Nyholland.

Hr. Regjeringssecretair Elberling: en tørret Sodrage (*Pegasus* sp.?) fra China, 2 Haihvorer og 24 Arter af Conchylier i 50 Exemplarer, dels fra Ost= dels fra Vestindien.

Hr. Organist Chr. Erølev: et Stk. Zinkblende fra Harzen og et Ex. af Møiet (*Petromyzon fluviatilis*) fra Sjøge Na.

Discipel Conr. Fabritius: Æg af Taarnfalken, Muusvaagen, Skaden, Ugerhønen og Bruushanen.

Discipel Harald Fabritius: en Trigonía frá Liastíden og et Stk. Myremalm frá Bordingberg.

Hr. Kammerraad Friß: 3 bornholmske Diamanter frá Leerstiferen paa Bornholm.

Discipel N. Friß: en stor Vermetus sp. ? frá Sydhavet og et stort Søpindsvin med kalleformede Pigger frá Nicobarerne.

Hr. Justitsraad Grove: en stor Kjempestilpadde (*Chelonia mydas*), drevet iland i Præstøbugt.

Discipel Wilh. Hansen: Æg af Vosvalen, Kræjen, Fasanen, Ringelduen, Gravanden og Krikanden.

Hr. Cand. Theol. A. Hejde: et Ex. af *Vespertilio auritus* frá Kyndby.

Hr. Timelærer Holm: en Samling af 50 Fugleæg; hvoriblandt flere sjeldne frá Island, flere Fisk og Bløddyr frá Island.

Disciplene J. og N. Møller Helst: Reden af Halemeisen (*Parus caudatus*) frá Boserup Skov, Æg af Glenten, Spurvehøgen, Sløruglen, Skovduen, Skovstaden, Flagspætten og Vandhønen.

Hr. S. Helten: Reden af en Hveps (*Vespa* sp. ?) frá Lindegaardens Have.

Discipel D. Jensen: et Stk. Gips frá Brunfuldannelsen paa Refsnæs.

Hr. Kjærbølling: Æg af Regnspurven, Edderfuglen og Lommen.

Discipel Knüppel: 2 Horn af Dren (*Bos taurus*) og en Forstening (*Cerithium* sp. ?) frá Tertiærtiden.

Discipel H. P. Kornerup: en Porcelainsneffe (*Cypraea mauritiana*, juv.) og en Tritonsneffe (*Tritonium muricatum*).

Hr. Kunstacademieleer J. Kornerup: 5 For-

steninger (*Cyatophyllum* og *Catenipora*) fra den siluriske Overgangsformation paa Gotland.

Hr. Forvalter Ryhne: 4 Stkr. Anhydrit, Gips og Boracit fra Gipsdannelsen ved Segeberg.

Hr. Kæmner Lassen: Et Misfester af en Kylling.

Hr. Stud. medicin. Lorenzen: et Stk. Marffleer, 5 Stkr. fra Brunfulformationen paa Sylt, *Cancellaria nov. sp.* fra Sylt.

Hr. Malermester Maniche i Hvalsø: et Ex. af Grønspætten (*Picus viridis*).

Hr. Conchyliolog D. Mørch: en Samling af 37 Arter sjeldne og smukke Conchylier, alle fra Tropicene og henhørende til Slægterne: *Helix*, *Bulimus*, *Pupa*, *Cylindrella*, *Chilina*, *Cyclostoma*, *Helicina*, *Proserpina*, *Turbo*, *Trochus*, *Delphinula*, *Ceratodes*, *Monoceros*, *Murex*, *Concholepas*, *Pyrrula*, *Chiton*, *Hipponyx*, *Malleus*, *Lima*, *Meleagrina*, *Pectunculus*, *Hippopus*, *Cyprina*, *Venus*, *Chama*, *Artemis*, *Pholas*, *Teredo*, *Amphidesma*; et Ex. af *Scarabæus hercules*.

Hr. practiserende Læge Schiøtz: et Ex. i Skind af Gisanden (*Anas glacialis*, mas), en Korall (*Monomyces sp.?*) fra Kridtformationen og en Granatkrystal.

Hr. Cand. Pharm. Schiøtz, Lærer ved Rødding Høiskole: 7 Arter af Conchylier fra Skagen, 10 Arter af Conchylier fra Vestindien, hvoriblandt en *Phorus*.

Hr. E. Schöndel: Frugten af Bomuldstræet (*Gossypium*) og en *Delphinula* fra Bali.

Hr. Stud. polytechn. Segelcke: en Række halv-fossile Bløddyr til at opløse Island's Hævning.

Hr. Barbeer Steinmann: en Remorm (*Ligula*) og en stor Igle (*Hirudo medicinalis*).

Hr. Capitain Sveistrup: et Stykke Rav, hvori indeholdt et tovinget Insekt, en *Hyacinthkrystal*.

Dr. Cand. Baupell: en Række af Stykker fra de nordsjællandske Fjæremeser; et Stk. Kalkstuf med Fyrreanaale fra Benneftad i Staane.

Dr. Stud. jur. Kn. Walløe: 20 Arter af Insekter.

Discipel Wilh. Walløe: en forskjelligfarvet Lude (Bulo variabilis), en Sønaal (Syngnathus sp.), Æg af Vagtel, Perlehønen, den graae Heire og Strandstaden.

Endelig har Forkfatteren givet til Museet: endeel Fugleæg, endeel Insekter, flere Arter af Conchylier fra Våhus, en Række af Sager fra Østersmøddingerne samt forskjellige Lænder og Fjederpræparater.

Skolens Museum har altsaa i dette Aar ligesom i det forrige faaet en stor Tilvæxt ved Gaver, og jeg maa i den Anledning aflægge min Tak til Alle, der saaledes have bidraget til dets Forøgelse; tillige indbyder jeg herved Alle, der maatte have Interesse derfor, til at tage Museet i Diesyn.

Roeskilde, den 1ste Juni 1852.

E. D. Grølev.

Fortællelse af Personal-Efterretninger

om de fra Roeskilde Kathedralskole til Universitetet dimitterede Disciple

fra Midten af Juli 1851, da disse Efterretninger sidst gaves.

Dimitteret af Prof., Dr. th. J. P. Tauber

i 1790 H. Gammervod, Sognepræst til Terslev og R.

Skjendsved, død 1851.

„ 1792 Dr. theol. & philos. Professor J. P. Larsen, forhenværende Sognepræst til Holbek og Mehrløse, død den 31te Mai 1852.

„ 1793 Conferentsraad og forhenværende Rgl. dansk Mini-

sterresident ved de forenede Stater i Nordamerika, P. Pedersen, død i August 1851.

- i 1794 Cancellieraad S. Wendelboe, Ridder af Dbr., i Raade entlediget fra sit Embede som Districtslæge i Sorøe og Omegn. Død den 15de Juni 1852.

Dimitteret af Undertegnere:

- i 1816 Sognepræst i Nalkov S. G. W. Bindesbøll R. af Db. i Nov. 1851 udnævnt til Biskop over Aalborg Stift. Hans Levnetsbestr. s. i Biskop Mynsters Program til Bispevielsen den 22de Febr. 1852.
- „ 1821 Statsraad, Geheime-Archivarius, Kgl. Historiograph og Commandeur af Dannebrog C. F. Wegener u. 6te Octbr. 1851 Dannebrogsmænd og i Novbr. s. A. hædret af S. M. Kongen af Sverrig og Norge med Commandeurkorsen af den norske Olafsorden.
- „ 1824 Herredsfoged L. G. Ammighøll i Galten, Stovring og N. Hald Herreder, ved Folkethingsvalget i Randers i Septbr. 1851 faaret med stor Stemme-flerhed og under 6te Octbr. s. A. udnævnt til virkelig Cancellieraad.
- „ 1825 Cancelliesecr. By- og Herredsfoged m. v. i Mariager Chr. Koefoed udnævnt til virkelig Cancellieraad.
- „ 1831 Statsraad og Departementschef under Justitsministeriet F. G. G. Dahlstrøm u. 13de Juli 1851 Ridder af Dannebrog.
- „ — Justitsraad og Expeditionssecretair i Statssecretariatet C. F. J. P. Liebe u. 6te October 1851 Ridder af Dannebrog.
- „ 1837 Cand. juris C. G. W. Liebe u. 3die October 1851 udnævnt til Højesterets-Advocat.
- „ 1840 Cand. polytechn. S. G. W. Puggaard, efter et Provestr. „Ubersicht der Geologie der Insel Mœn“, Doctor philosophiæ i Bern.
- „ 1840 Cand. juris C. M. Wengel, i 1852 ansat som Copist i Revisionscontoirerne u. Justitsminist. Det Departement.
- „ — Cand. medic. P. S. Dorph, efterat have praktiseret i Jylland og derefter tjent som Læge ved Armeen, nu nedsat sig som praktiserende Læge i Roeskilde.
- „ 1841 Premierlieutenant i Krigsreserven, Cand. theol. P. v. Dorph, Ridder af Dbr., u. 16de Mai 1852

- meddeelt efter Ansøgning i Raade Afsked fra Krigstjenesten.
- i 1842 Personel-Capellan J. E. S. Krohn u. 14de Marts 1852 beffikket til ordineret Katechet ved den danske Menighed i Flensborg.
- " -- Attaché ved Gesandtskabet i Stockholm, Baron F. P. Wille-Brabe i Marts 1852 udnævnt til Legationssecretair ved Gesandtskabet i Berlin og under 4de Juni 1852 allernaadigst udnævnt til Ridder af Dannebrogen.
- " — Cand. theol. J. M. Herzh i November 1851 beffikket til Personel-Capellan hos sin Fader, Consistorialraad H. P. B. Herzh, Sognepræst til Frue og St. Jørgensbjergs Kirke ved Koeskilde.
- " 1843 Cand. philologiæ M. E. Bloch (jvf. Progr. fra forrige Aar) u. 23de August 1851 udnævnt til 6te Lærer ved Lærdestolen i Haderslev, hvor hans Fag ere Philologie og Historie.
- " 1844 Studios. juris A. E. Lind, taget juridisk Embedsexamen ved Overjustitscommissionen i Flensborg med 2den Char. og antaget til Fuldmægtig hos Amtmanden i Haderslev.
- " 1844 Studios. theol. C. J. Aarestrup taget theologisk Embedsexamen ved Kbh. Univers. i Foraaret 1852 med Char. H. ill. Imi gradus.
- " 1845 Student J. Kornerup, som har opoffret sig til Segnekunsten, vandt i Marts 1852 Kunstakademiets mindre Solvmedaille.
- " 1846 Cand. philos. G. E. Greve Moltke-Hvitfeldt u. 31te Januar 1852 ansat som Attaché ved det Kgl. danske Gesandtskab ved det nederlandske og det belgiske Hof.
- " — Student G. J. E. H. Münster) der til at aftjene
 " 1847 Cand. philos. N. P. Ernst } Værnepligten valgte
 " 1848 Cand. philos. H. P. Jørgensen } at ansættes som
 Overfyrværkere ved Artilleriet, udnævntes til Secondlieutenant i Artilleriets Krigsreserve med Anciennet fra 5te Mai 1850.

Kjøbenhavn den 31te Mai 1852.

E. N. J. Bloch, Dr.

Den offentlige Examen

i

Høeskilde Kathedralskole

for Aaret 1852

foretages i følgende Orden:

Løverdagen den 10de Juli.

- 8—12. VII, VI A, V og IV Cl.: Latinsk Stil.
2—5. Samtlige Classer: Dansk Stil.

Mandagen den 12te Juli.

- a. 9—9½. VII Cl.: Latin.
9½—12. VI Cl. A: Latin.
12—1. II Cl.: Dansk.
b. 9—11. V Cl.: Religion.
11—1. III Cl.: Mathematik.
a. 3—5. IV Cl.: Historie.
5—6. II Cl.: Tydsk.
b. 3—6. I Cl.: Naturhistorie.
c. 3—6. VII Cl. og VI Cl. A.: Latinsk Oversættelse.

Tirsdagen den 13de Juli.

- a. 9—11. IV Cl.: Græsk.
11—1. III Cl.: Tydsk.
b. 9—11. V Cl.: Historie.
11—1. V Cl.: Geographie.
a. 3—4½. I Cl.: Religion.
4½—6. VI Cl. A.: Naturhistorie.
b. 3—5. IV Cl.: Dansk.
5—6. II Cl.: Fransk.
c. 3—6. V Cl.: Tydsk Stil.

Onsdagen den 14de Juli.

- a. 9—10. VII Cl.: Mathematik.

NB. Med Bogstaverne a, b, c betegnes de Bærelser, i hvilke Examen afholdes.

- 10-1. VI Cl. A.: Mathematif.
 b. 9-11. IV Cl.: Religion.
 11-1. I Cl.: Historie.
 a. 3-6. V Cl.: Latin.
 b. 3-6. III Cl.: Geographie.
 c. 3-6. VI Cl. A.: Tydsk Stiil.

Torsdagen den 15de Juli.

- a. 9-9½. VII Cl.: Græst.
 9½-12. VI Cl. A.: Græst.
 12-1. VII og VI Cl. A.: Gymnastif.
 b. 9-11. IV Cl.: Naturhistorie.
 11-1. I Cl.: Geographie.
 c. 9-12. V Cl.: Latinsk Doversættelse.
 a. 3-6. III Cl.: Historie.
 b. 3-5. V Cl.: Tydsk.
 5-6. II Cl.: Religion.
 c. 3-6. I Cl.: Regning.

Fredagen den 16de Juli.

- a. 9-1. III Cl.: Latin.
 b. 9-11. IV Cl.: Tydsk.
 11-1. I Cl.: Dansk.
 c. 9-12. II Cl.: Regning.
 a. 3-3½. VII Cl.: Historie.
 3½-6. VI Cl. A.: Historie og Geographie.
 b. 3-6. V Cl.: Mathematif.
 c. 3-6. IV Cl.: Tydsk Stiil.

Løvdagen den 17de Juli.

- a. 9-11. V Cl.: Græst.
 11-1. IV Cl.: Latin.
 b. 9-12. III Cl.: Dansk.
 12-1. III, II og I Cl.: Gymnastif.
 a. 3-3½. VII Cl.: Religion.
 3½-6. VI Cl. A.: Religion.
 b. 3-5. V Cl.: Naturhistorie.
 5-6. II Cl.: Naturhistorie.
 c. 3-6. III Cl.: Regning.

Mandagen den 19de Juli.

- a. 9-9½. VII Cl.: Hebraisk.
 9½-11. V Cl.: Fransk.
 11-1. I Cl.: Tydsk.

- b. 9—12. IV Cl.: Mathematif.
 12—1. V og IV Cl.: Gymnastif
 a. 3—5. VI Cl. A.: Tydsk og Franst.
 5—6. II Cl.: Geographie.
 b. 3—6. III Cl.: Religion.

Tirsdagen den 20de Juli.

- a. 9—11. V Cl.: Danst.
 11—12. II Cl.: Historie.
 12—1. VII Cl.: Naturlære.
 b. 9—11½. III Cl.: Naturhistorie.
 11½—1. IV Cl.: Franst.
 a. 3—5. III Cl.: Franst.
 b. 3—5. IV Cl.: Geographie.
 5—6. Alle Classer: Sang.

Onsdagen den 21de Juli.

Afgangsexamens første Deel.

Torsdagen den 22de Juli Kl. 8—12 afholdes Censuren; Kl. 12—1 bekendtgjøres Examens Udfald, hvorpaa Sommerferien tager sin Begyndelse.

Mandagen den 23de August Formiddag Kl. 8 bestemmes til Prøve for de Disciple, som ere anmeldte til Optagelse i Skolen. — Samme Dags Eftermiddag Kl. 2 begynder Underviisningen for det nye Skoleaar.

Disciplenes Fædre og Foresatte samt andre Skolens og Videnskabernes Belyndere indbydes herved til at bære denne Examens mundtlige Deel med deres Nærværelse.

Roeskilde den 18de Juni 1852.

C. W. Elberling.
